Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

10. leto / številka 8 | V Celovcu, dne 20. februarja 1958 | Cena 1.50 šilinga

Volili bomo može našega zaupanja!

Možje in žene!

V nedeljo 2. marca bomo znova volili predstavništva naših občin, to je tiste skupnosti, ki vsakogar izmed nas najbolj neposredno zadeva.

Občina je osnovna celica družbenega življenja, je pravzaprav velika soseska ali celo družina, v kateri smo mi vsi člani. Po nujnostih vsakdanjega življenja smo navezani na občine. Zanjo moramo prispevati doklade in davke, ki jo vzdržujejo, obenem pa mora občina skrbeti za določene potrebe vsakogar izmed nas.

Namen volitev je, da pridejo na vodilna in s tem na odgovorna mesta v občini možje, ki se svojih dolžnosti do skupnosti zavedajo. To morejo biti le možje, ki so iz nje zrastli in z njo žive. So to gospodarji naših kmetij, obrtniki in delavci, ki žive z nami.

Občine so nastale v teku stoletij iz zrelih izkušenj naših prednikov, zato ne združujejo občanov samo v gospodarsko interesno skupnost, temveč so tudi skupnost lepih in zdravih tradicij našega rodu, ki že tisoč let živi na tej zemlji in jo z lastnim znojem in žulji dela rodovitno.

Iz teh spoznanj so se v naših mnogih naših občinah porodile naše samostojne politične skupnosti, ki so dobile svoj vidni izraz v naših volilnih listah. Na njih so možje, ki so globoko zrasli z našim rodom, z zemljo naših očetov. Z bistrovidnostjo in naprednostjo, ki diči našega človeka in ga je tudi v najtežjih borbah ohranila pred propadom, so pa obenem usmerjeni v bodočnost. Zato poznajo naše potrebe, vedo pa tudi za zahteve, ki jih stavi na naše podeželje novi čas. Zato bodo oni znali naše interese v občini najbolje zastopati. Njim bomo torej dali naše zaupanje in naš glas v nedeljo dne 2. marca.

NARODNI SVET KOROŠKIH SLOVENCEV

Nasser sega po Sudanu

Minuli torek je egiptovska vlada poslala v Kartum, prestolnico sosednje države Sudana ultimat z zahtevo, da sudanska vlada umakne svoje čete iz določenega obmejnega območja, ki ga Egipt zahteva zase.

Sporno ozemlje meri okrog 1500 kvadratnih kilometrov in se nahaja v bližini Rdečega morja. Je povečini gola puščava, toda nedavno so ugotovili, da je ta predel zelo bogat na rudah. Teh se je sedaj polakomnil Nasser, čigar položaj se je s priključitvijo Sirije znatno ojačal.

V Kartumu so po objavi egiptovske zahteve izbruhnile velike demonstracije. Zadnji povod za ta spor je pa dala odločitev sudanske vlade, da bo na spornem ozemlju tudi izvedla volitve v sudanski parlament.

Zgodba sudansko-egiptovskih odnosov je zelo zapletena. Prvotno je bil Sudan sestavni del Egipta, ki se pa je po Mahdijevem uporu leta 1884 odcepil od Kaira. Nato so Angleži deželo osvojili in uvedli neke vrste formalni angleško-egiptovski kondominij ali solastništvo, vendar so pri upravi imeli glavno besedo Angleži.

Sudan je šele lani postal politično na pol samostojen, ko so Angleži prepustili vlado domačinom pod nadzorstvom angleškega guvernerja. Ta vlada ima nalogo, da pripravi plebiscit, ki naj odloči ali postane Sudan samostojna država ali pa se priključi Egiptu.

Sedaj ima v parlamentu sicer večino stranka, ki je za združitev z Egiptom, toda navdušenje za Nasserjevo diktaturo v Egiptu med sudanskim ljudstvom zadnje čase pada. Zato si hoče sedaj Nasser za vsak slučaj zagotoviti vsaj sporni obmejni predel.

———

SIR WINSTON CHURCHILL BO ŠEL V WASHINGTON, kamor ga je povabil v goste ameriški predsednik Eisenhower. Toda stari angleški državnik se ne bo razgovarjal o politiki, svojem življenjskem poklicu, ampak bo v ameriški prestolnici razstavljal svoje slike. Odkar je v pokoju, mož piše spomine, zgodovinske knjige in slika pokrajinske podobe. Še kadi debele cigare in pije krepki konjak kot nekdaj, ko je imel v rokah usodo sveta in si je s tema dvema pripomočkoma vlival pogum.

Francosko-tunizijski spor bodo mirno poravnali

Minuli ponedeljek se je sestal Varnostni svet Združenih narodov v New Yorku in razpravljal o pritožbi Tunizije zaradi napada francoskih čet na tunizijsko obmejno mesto Sakiet Ben Jussef. Kot smo v prejšnji številki poročali, so močni oddelki francoskih letal obstreljevali s strojnicami in obmetavali z bombami to mesto, češ da je središče alžirskih upornikov, ki prihajajo iz sosednjega Alžira preko meje na tunizijsko ozemlje ter se tako izmikajo zasledovanju francoskih čet. Na tuniških tleh se potem odpočijejo, zopet oboroži jo in vračajo nazaj v Alžir, kjer povzročajo nove težave Francozom.

Tuniška vlada je zaradi tega napada ostro protestirala v Parizu in se pritožila na Združene narode. Sprva je pariška vlada izjavila, da odobrava ta napad, toda kasneje je pod pritiskom svetovne javnosti ministrski predsednik Gaillard moral popustiti ter izjaviti, da je bil napad samolasten podvig francoskih vojaških poveljnikov v Alžiru, za katerega on ni nič vedel. Nadalje je pariška vlada izjavila svojo pripravljenost, da žrtvam napada izplača primerno odškodnino. Amerika in Anglija sta se pa ponudili, da bosta prijateljsko posredovali pri poravnavi tega obžalovanja vrednega primera.

Res je, da se alžirski uporniki pogosto umikajo v Tunizijo, toda v resnici je položaj tak, da Tunizija danes niti nima zadostih lastnih čet in orožja, da bi te vdore preprečila. Šele pred kratkim si je priborila politično neodvisnost, zato si še ni mogla organizirati zadostne lastne oborožene sile za vzdrževanje reda v deželi. Po pogodbi s Francijo so ostale na tuniškem ozemlju francoske čete, dokler ne bo mogla tuniška vlada sama vzdrževati red v državi.

Zaradi napada na Sakiet je postal položaj teh čet zelo težak, kajti veliko ogorčenje proti Francozom je kot val zajelo vso Tunizijo. Državni predsednik Burghiba je zahteval takojšnji umik vseh francoskih čet ter oporišč. Med temi je posebno važno vojno pristanišče Bizerta.

Nekaj dni so bile francoske čete v Tuniziji popolnoma odrezane, kajti celo tuniški civilni nameščenci, ki delajo po francoskih vojaških postojankah, so stopili v stavko. Pretrgane so bile vse telefonske in prometne zveze, tako da so se francoske edinice mogle sporazumevati samo preko radia. Z letali in helikopterji so pa nekaj dni dobavljali potrebno hrano, dokler ni bil obnovljen promet.

Za Francijo je postal položaj nevzdržen, zato je morala popustiti. Varnostni svet je skleni, da zadevo odgodi in počaka na izid amerikansko - angleškega posredovanja. Francoski vojaški poveljniki so s svojim samolastnim podvigom, katerega namen je bil vliti Arabcem strah v kosti in uveljaviti francoski prestiž, dosegli le to, da je bila Francija razkričana kot brutalna napadalka v svetu in se je morala podati na poniževalen umik, z veliko izgubo prestiža.

OPOZORILO

volilnim zaupnikom!

Naročite pri upravi našega lista **pravočasno** volilne listke ali **glasovnice** (Stimmzettel) in navedite točno **ime** naše volilne liste v **vaši** občini.

Ne odlašajte na zadnji dan!

Poljske politične iniciative

Vladislav Gomulka, dejanski gospodar na Poljskem, je minuli ponedeljek poklical k sebi dopisnika angleškega lista „The Times" in se z njim razgovarjal šest ur. Gomulka je svojemu obiskovalcu razložil poljsko politiko in dejal, da je napačno si predstavljati Poljsko kot dečka, ki sedi na plotu med vzhodom in zapadom ter binglja z eno nogo na eni strani z drugo pa na drugi. Izjavil je, da se Poljska prišteva k „socialističnemu taboru", po drugi strani pa ubira svojo pot k uresničenju socializma. Zato tudi v okviru „socialističnega tabora" uveljavlja svoje zunanjepolitične predloge.

Gomulka je govoril tudi o združitvi Nemčije. Ta del njegovega razgovora je nemške liste zelo razkačil, kajti med drugim je dejal, da ne bi bila „nikaka strašna nesreča, ako bi Nemčija še nekaj časa ostala razdeljena". Zato so nemški listi Gomulkove izjave prikazali kot zahtevo, da Nemčija ostane na vekomaj razdeljena. V resnici pa je Gomulka govoril nekoliko drugače. Dejal je, da združitev Nemčije ni najvažnejši problem, ampak je to ohranitev miru s pomočjo zmanjšanja sedaj vladajoče politične napetosti. Glede Nemčije pa je rekel: „Glavno je, da pride do miroljubne in demokratične Nemčije in da se ne pojavi kakšna militaristična Nemčija z željami po maščevanju. Glede tega imamo zgodovinske izkušnje in moramo biti oprezni. Ako, recimo, združena Nemčija postane vojaška velesila, ki razpolaga z atomsko oborožitvijo, bi utegnila povzročiti večjo katastrofo, kot jo je priklical nad Evropo Hitler". Ker nekateri ljudje v Nemčiji ne prikrivajo svojih zahtev po nekdanjih vzhodnonemških predelih, ki so po letu 1945 pripadli Poljski, je dejal Gomulka, da morajo zategadelj biti Poljaki dvakrat previdni. Le nevtralizirana Nemčija, brez atomskega orožja, bi postala v Evropi faktor miru.

Zakrinkana resnica

V zvezi s prepirom o kulturni izmenjavi z vzhodnimi državami, ki se je zadnje čase vnel tudi v Avstriji in ga posebno vneto podpihujejo nemški nacionalni krogi, beremo v mesečni reviji „Die österreichische Nation" naslednje:

„Nihče drugi, ko pomembn italijanski pisatelj Ignazio S i l o n e, ki je eden izmed vodilnih protikomunističnih intelektualcev na Zapadu, in ki ga res ni moč označiti ne za bedaka pa tudi ne za potuhnjenega komunista, je pred kratkim izrekel te premisleka vredne besede: *„Tisti, ki se pri nas upirajo kulturnim stikom z vzhodnimi narodi, morajo vedeti, da s tem delajo duhovnemu monopolu komunistične diktature veliko uslugo . . ."* Vedeti moramo namreč, da vsak film, vsak balet – pa četudi v njem ni niti ene politične besede – ki pojde na Vzhod, vpliva na duševnost ondotnega prebivalstva. Duha svobode in življenja je moč razbrati tudi med vrsticami. In po drugi strani, zakaj ljudje v teh državah s skoraj isto vnemo, kot stremijo za boljšimi življenskimi razmerami, zahtevajo tudi možnost, da se seznanijo s kulturnim življenjem Zapada? Lakota po duhovnem kruhu je tako velika, da se ne smemo zadovoljiti zgolj s pošiljanjem penicilina in zdravil. Ko potem kot povračilo prihajajo umetniki z Vzhoda na obisk v zapadne države, čemu se jih je treba pravzaprav bati? Ali so v srcu itak protikomunisti, ako so pa zvesti strankini liniji, potem pač mi sami nismo dovolj trdni v našem prepričanju, ako se bojimo, da bi kaka pesem ali gledališka igra naenkrat mogla naše prebivalstvo spremeniti v komuniste. Ne, pod zaskrbljeno krinko komunistične infiltracije (ki prihaja po čisto drugih kanalih) imajo tisti, ki hočejo pretrgati kulturne zveze z vzhodnimi deželami, pri tem v mislih *s l o v a n s k i* svet, ki je zanje bil manjvreden, je sedaj in bo vedno ostal. Kajti njihova srca so prežeta z napuhom, da imajo s a m o germanska ljudstva pravico do kulture.*

Navodila za občinske volitve

Vsaka volilna skupnost ima pravico, da prijavi na občini dve priči za vsako volišče. Tozadevno prijavo je bilo treba izvesti do 20. februarja.

Vsaka volilna priča dobi nato od občine poseben list, ki velja kot izkaznica in priči daje pravico, da prisostvuje poteku volitev na volišču.

Treba je vedeti, da občina ne sme objaviti, oz. povedati imen tistih, ki so reklamirali kake nedostatke v volilnih imenikih.

NA DAN VOLITEV

se mora volilec, preden odda svoj glas, legitimirati z osebno izkaznico ali potnim listom. Kot izkaznice pa veljajo nadalje še šoferska legitimacija (Führerschein), rojstni in poročni listi, lovske karte in druge podobne legitimacije. Pač pa n e v e l j a več stari Identitätsausweis. Oskrbite si torej te dokumente pravočasno in imejte jih pri sebi, ko se podate na volišče!

GLASOVNICE

ali volilni listki morajo imeti naslednjo velikost: dolžina 14 do 16 cm, širina 9½ do 11½ cm. Na njej sme biti napisana le e n a v o l i l n a l i s t a ali vsaj ime enega izmed kandidatov dotične volilne liste. Glasovnice so lahko tiskane, pisane s strojem, pa tudi z roko. Morajo pa biti iz belega, mehkega papirja.

Glasovnice dobite pri krajevnih zaupnikih!

Politični teden

Po svetu . . .

Zedinjenje Arabije po dveh tirih

Posvetovanja med tremi arabskimi kralji (Ibn Saud iz Saudijske Arabije, Faisal iz Iraka in Husein iz Jordanije) po izvršeni spojitvi Sirije in Egipta v eno državo, so se končala s sklepom, da se sedaj združita kraljestvi Irak in Jordanija v eno državo. Irški kralj Faisal bo nekak vrhovni kralj, vendar bo tudi jordanski kralj Hussein obdržal svoj naslov ter — plačo. Pač pa bo uvedena enotna uprava, ena vojska, skupno šolstvo ter skupna zunanja politika.

Brez dvoma bo v novi državni zvezi igral prvo violino Irak, tako po prebivalstvu kot po gospodarski moči. Irak šteje pet milijonov prebivalcev, Jordanija samo poldrugi milijon. Irak je gospodarsko precej bogat, saj se nahajajo pod zemljo dežele velikanska petrolejska ležišča, ki jih črpa angleška družba British Iraqi Petroleum Co. Z gospodarskega vidika je bila združitev za Jordanijo bolj koristna, kajti doslej je ta puščavska država živela v glavnem s pomočjo podpor, najprej s strani Angležev, kasneje iz blagajne Ibn Sauda. Ta je namreč po odpovedi zavezniške pogodbe med Veliko Britanijo in Jordanijo plačeval jordanski deficit. Kot lastnik najbogatejših petrolejskih vrelcev na svetu si je kaj takega lahko privoščil, posebno ko mu večji del izdatkov povrne Amerika.

Vendar se pa Ibn Saud ni mogel odločiti, da bi tudi sam pristopil k tej arabski zvezi. On upa, da bo morda mogel vršiti vlogo posrednika med obema novonaraslima arabskima državnima tvorbama, Egiptom - Sirijo na eni strani ter Irakom - Jordanijo na drugi strani.

Ta nova državna povezava je spravila politično tehtnico na Bliž. vzhodu zopet v ravnotežje. Igra velesil za vpliv pa se nadaljuje, kajti v zadnjem času Angleži poskušajo po mirni poti dobiti nazaj možnosti za trgovino v arabskih deželah, svojih nekdanjih kolonijah in protektoratih, potem ko jih je val nacionalizma prisilil, da so morali umakniti svoje čete ter opustiti svoja oporišča.

Menda tudi Nasser z izkušnjami svojih „prijateljskih" stikov s Sovjeti ni preveč zadovoljen, kajti vedno bolj jasno postaja, da sovjetsko prijateljstvo ni tako nesebično, kot izgleda.

Sukarno v škripcih

Med tem ko se arabski svet le počasi in ne brez težav združuje, pa na Daljnjem vzhodu razpada velika država, ki je šele pred kratkim pridobila neodvisnost in otresla s sebe kolonialni jarem. Komaj deset let po odhodu Holandcev je enotnost Indonezije v nevarnosti. Danes se prebivalstvu godi slabše kot pod kolonialno upravo osovraženih belcev, a na otoku Sumatri je izbruhnil upor. Tamošnji poveljniki čet so z otoškimi politiki proglasili svojo vlado in odrekli pokorščino osrednji vladi prezidenta Sukarna v Djakarti. Sukarno, ki je že pred tedni odšel na dopust ter potoval po Evropi in Aziji — obiskal je tudi Beograd — je zvedel za te slabe novice v Tokiu, kjer je svoj dopust prekinil in takoj odšel domov. Kako se bo zadeva končala je težko reči, kajti novi gospodarji Indonezije so v zadnjih letih dokazali svojo popolno nesposobnost za vlado 80 milijonske države. Sumatra je najvažnejši del Indonezije, kajti ondi se nahajajo veliki petrolejski vrelci, ki so jih že Holandci z velikanskimi napravami izkoriščali. Prodaja petroleja je doslej donašala Indoneziji celih 70 odstotkov njenih tujih valut.

Dolarji za Poljake

Ameriška vlada je odobrila Poljski posojilo v znesku 100 milijonov dolarjev za industrijske naprave. Kljub temu, da Poljska v mednarodni politiki hodi v glavnem zvesto po stopinjah Moskve, smatra ameriška vlada za koristno, da poljskemu ljudstvu pokaže, da niso njegovi edini prijatelji v Moskvi.

. . . in pri nas v Avstriji

Pogačo so si razdelili

V državnem zboru je bil končno le sprejet zakon, ki ureja izravnavo in razdelitev davčnih dohodkov med osrednjo vlado, deželami ter občinami. Borba za denar je bila dolga in težka, ker so socialisti prvi predlog finančnega ministra Kamitza odbili z utemeljitvijo, da odpade na občine premajhen delež. To je takoj zbudilo OeVP-jevske liste in pridni računarji v njihovih uredništvih so prišli do zaključka, da bi nekatere občine pri nas na Koroškem po prvotnem Kamitzovem predlogu dobile več kot po sedanjem zakonu. Socialistični računski spretneži so pa izračunali, da je prav nasprotno, namreč, da dobijo sedaj naše občine okrog 11 milijonov šil. več. Nimamo časa, da bi te račune preverili. Pri takih računih je pač vedno tako, da vsaka stranka računa in obelodani le to, kar je njej v prid. Kot vedno pri takih rečeh, je šlo obema strankama za njune strankarske interese v prvi vrsti in šele potem za interese občin.

V tej zvezi je znova prišlo na dan vprašanje takoimnovanega „zasilnega sklada". Ta sklad je bil uveden v prvih povojnih letih in obvezuje občine, da del svojih davčnih dohodkov prispevajo v zvezno blagajno, kajti takrat so bili dohodki osrednje vlade zaradi splošno slabega stanja gospodarstva zelo majhni in je bilo za potrebe države vzeti denar tam, kjer je ga pač bilo mogoče dobiti. Takrat je bil donos iz prometnega davka (Umsatzsteuer) zelo nizek. Med tem pa so se gospodarske razmere uredile in dohodki osrednje vlade iz njenih lastnih davčnih virov (med temi je prometni davek eden izmed najvažnejših) so se zelo povečali, tako da je mogel finančni minister nekatere davke celo znižati. Sedaj občine upravičeno pravijo, da je treba odpraviti „zasilni sklad", kajti tisti, ki je danes v sili so občine in ne več zveza. Kljub temu pa morajo občine še kar naprej prispevati v ‚zasilni' sklad osrednje vlade. Spor med koalicijskima strankama o tem vprašanju pa je koj pojenjal, čim je bil dosežen sporazum o razdelitvi davčnega denarja. Pogača je bila pač razdeljena in se ni bilo več za kaj prepirati. Vprašanje je le koliko bo od nje prišlo v prid tistemu, ki jo je skupaj spravil, to je državljanom davkoplačevalcem.

Kulturni spor v koaliciji

Minulo nedeljo se je podkancler dr. Pittermann vzel na piko prosvetnega ministra dr. Drimmla. Očital mu je, da smejo na vseh šolah, od ljudske šole na vasi, pa do univerz, učiti le ljudje, ki so njemu povšeči in to kar je njemu in njegovim somišljenikom prav. Zahteval je „socialistične profesorje", ki bodo kot taki najbolj poklicani predavati o socialističnem nauku v okviru družbenih ved in podobno.

Iz OeVP-jevskih krogov so seveda Pittermannov poseg na šolsko področje označili kot zahtevo po proporcu tudi pri univerzitetnih profesorjih ter pri vsebini učnih programov. Kar se tiče očitka proporca, bi pripomnili, da je odveč. Ni ga namreč treba več zahtevati, kajti v resnici že obstoji in deluje — po sporazumnem dogovoru obeh strank. Kar se pa predavanj o socializmu tiče, pa je nek list jako umestno pripomnil, da bi potem lahko z isto pravico zahtevale svoje profesorje ter predavanja o svojih programih tudi druge stranke, recimo tudi „neodvisneži". V tem primeru bi morda celo Alfred Rosenberg prišel do rehabilitacije. Treba pa je ugotoviti, da so glede univerzitetnih profesorjev konzervativni krogi res nekoliko na boljšem, kajti njihovi pripadniki so v večjem številu zastopani na univerzah, s čemer pa ni rečeno, da so vsi člani OeVP.

Volilni boj na Koroškem

postaja nekoliko živahnejši. Kmalu bo tukaj 2. marec, ko bo treba znova voliti občinske može in župane. V časopisju obeh strank bereš neprestano o zaslugah ene oz. druge stranke za naše občine. Tako je vse lepo napisano in razloženo, da bi človek mislil, da mora na našem podeželju vladati pravi raj, ako zadeve ne bi od blizu poznal.

Socialistična stranka gre v volitve pod svojim imenom v vseh občinah, Ljudska stranka (OeVP) v večini občin, le v 60 občinah se je povezala s „svobodneži". Slovenski volilci so v večini občin na zaupniških sestankih izvolili iz svoje srede kandidate, ki bodo zastopali interese našega prebivalstvo. Nastopili bodo na volitvah s svojimi listami. Poznate te može in ako boste vaš glas oddali njim, bo zastopstvo vaših interesov v dobrih rokah.

Zbornik svobodne Slovenije za leto 1958

Med vsakoletnimi koledarji raznih knjižnih založb, ki vsi temelje na zamisli prvega urednika Mohorjevih knjig Antona Janežiča, očeta mohorjanskih koledarjev, si je v povojni dobi priboril brez dvoma pomembno mesto Zbornik svobodne Slovenije, ki je letos že desetič poromal med Slovence po vsem svetu. Leta 1948 je izšel prvič v Buenos Airesu, ko se je tam v velikem preselitvenem valu zbral krog slovenskih kulturnih in političnih delavcev, gospodarskih, vzgojnih in raznih strokovnjakov. Poleg težkega, večjidel ročnega dela za vsakdanji kruh so ti možje svoj prosti čas žrtvovali za nego slovenske besede in kulture. Plod tega dela so knjige, ki jih ondi izdaja Slovenska kulturna akcija, za najširše sloje slovenskega življa v zamejstvu pa je namenjen vsakoletni Zbornik.

V desetih letih je bilo izvršeno veliko delo, ki ga ne le zaradi njegovega obsega, ampak tudi zaradi njegove vsebine ni moč preiti. Kljub gotovim pomanjkljivostim je velik dokaz življenjske sile slovenstva v tujini.

To so misli, ki se porajajo ob listanju desetega letnika Zbornika svobodne Slovenije. Prvo, kar človeka pri letošnjem zborniku prijetno preseneti, je zbirka fotografij ustvaritev največjega slovenskega arhitekta Plečnika, ki krasijo mesece koledarja. Škof dr. Gregorij Rožman opisuje svoje vtise s potovanja med Slovenci po Evropi ter Severni in Južni Ameriki. Povsod je videl, da so Slovenci, ki so „praznih rok prišli v tujino, a čim so se rešili bede v taboriščih in prišli v dežele, kjer so našli zaposlitev, se s pridnim in poštenim delom in pametno varčnostjo dvignili v zavidljivo življenjsko stanje." Pa ne samo to, čuvajo slovensko besedo in ohranjajo zvestobo slovenski zavesti.

Dr. Miha Krek podaja svoje poglede na politični položaj v svetu. V. Antolin razglablja o „progresivnih katoličanih" v Sloveniji, vendar se omejuje v glavnem na abstraktno debato z besedami Edvarda Kocbeka, kar je vsekakor premalo za vseobsegajočo obravnavo tega vprašanja, ki ga je treba vrednotiti iz celotne perspektive predvojnih slovenskih razmer. Zelo tehtna pa je razprava M. Komarja pod naslovom „Država je v nas samih". Komar navezuje na temeljne resnice filozofije in sociologije o človeku in družbenem sožitju ter prihaja na prepričevalen način do zaključka, da je treba rehabilitirati, to je znova pripomoči do veljave „pojem zrele, zdrave in prave pameti v politiki in domoljubju", kar gotovo ni lahko delo, ki pa pomeni neobhodni pogoj za politično doraslost. P. Rant opisuje zborovanje in sestanke mednarodne krščanske demokratske zveze v Evropi in v obeh Amerikah, na katerih so sodelovali tudi nekateri Slovenci. I. A. razpravlja o delavskem samoupravljanju v Jugoslaviji. Razpravi se pozna strokovno znanje, pa tudi miselnost praktičnega podjetnika. Zelo zanimiv in bogat po vsebini in statističnih podatkih je sestavek istega avtorja o povojnem kmetijstvu v Sloveniji. Umetnostni zgodovinar Marijan Marolt posveča toplo pisan in strokovno razgledan članek pokojnemu arhitektu Plečniku. Znani kulturni delavec Tine Debeljak, ki kot požrtvovalen mentor zbira slovenske pisatelje in pesnike v Argentini, je zapisal svoje spomine na Cankarja ter njegovo smrt. Na podlagi neizpodbetnih podatkov prihaja do zaključka, da je bil Cankar sicer pristaš socialnega programa tedanje socialdemokratske stranke, toda nikdar ni bil materialist ali celo komunist. Debeljak zaključuje, da je bil Cankar prežet s pravo evangeljsko ljubeznijo in navaja njegov vzklik, ki ga je zapisal v eni svojih črtic: „Živ je le Kristusov evangelij in slavno se bo dopolnil!" Dr. I. Ahčin je prispeval temeljit članek o mladostnih zločincih. Pozna se prijem izkušenega sociologa. Dokumentarni pomen ima objava pogodbe med Jugoslavijo in Veliko Britanijo leta 1947 na Bledu, nadalje spomini Bogumila Vošnjaka na Krfsko deklaracijo. Prav posebno pa je pozdraviti bibliografijo vseh po letu 1945 izdanih knjig v zamejstvu. V ta seznam niso vključene knjige, ki so jih izdale založbe narodnih manjšin na Primorskem in na Koroškem, vendar nam podaja presenetljivo sliko velikega dela slovenskih publicistov po vseh petih kontinentih sveta. Za prihodnje leto napoveduje podobno bibliografijo o publikacijah manjšin.

Zelo bogat je literarni del. Prinaša vrsto zanimivih črtic. Eno izmed njih pričenjamo ponatiskovati v tej številki našega lista pod zaglavjem „Pisano branje". Prepričani smo, da bo gotovo marsikoga napotila, da si knjigo nabavi. Omenimo samo imena v tem Zborniku zastopanih pesnikov in pisateljev: Mirko Kunčič, Marijan Jakopič, Oroslav Ozarnik, France Papež, Slavko Srebrnič, Vladimir Kos, Vojko Arko, Vinko Beličič, Stanko Janežič, Ivan Korošec, Božo Kramolc, Marijan Marolt, Karel Mauser, Lojze Novak, Zdravko Novak.

Izseljenski letopis pa združuje vse Slovence v zamejstvu, od Koroške do Avstralije. Vinko Zaletel opisuje prosvetno življenje na Koroškem, Tone Jezernik pa borbo koroških Slovencev za svoje narodnostne pravice. Seznanja nas o življenju primorskih bratov ter o usodi rojakov po vseh celinah sveta. Zanimiv je tudi članek Vojka Arka o Antarktiki in prav napeto se bere prikaz Saše Stareta o čudovitem življenju v južnoameriških pragozdovih, med smrtonosnimi kačami, čudaškimi Indijanci in še o marsičem drugem.

Predaleč bi nas vodilo, da bi podrobno opisovali vsebino tega zajetnega Zbornika, ki obsega 288 strani. Lahko ga naročite pri upravi našega lista. Cena je 55 šil.

SLOVENCI
doma in po svetu

Ob stoletnici: „Martin Krpan" v barvnem filmu

Družba „Triglav film" v Ljubljani je že dovršila priprave za snemanje filma „Martin Krpan" po istoimenski povesti Frana Levstika. Zgodbo je predelal za film pisatelj Matej Bor. Sedaj že sestavljajo igralsko skupino za to delo, ki ga je omenjena družba postavila na svoj program z namenom, da tudi v živi sliki prikliče v spomin nekatere glavne vrednote naše kulturne zgodovine. Je vsekakor zahteven in težak podvig, ki se ga je lotila slovenska družba in bo prvi slovenski barvni film. Zgodba se bo v glavnem držala Levstikove povesti.

Film bodo pričeli snemati prihodnjo jesen in bo predvidoma do konca tega leta dovršen. Tako bo zgodba o korenjaku Martinu z Vrha, ki je iz Istre tihotapil sol, vlekel za nos iblajtarje (carinike) in biriče, prišel na Dunaj ter tam s prebrisanostjo porazil strahovitega turškega orjaka Brdavsa in prekanil cesarjevega ministra, zaživela tudi na platnu v barvah. In to prav sto let potem, ko je „Martin Kerpan z Verha" izšel v prvem letniku „Slovenskega glasnika" v Celovcu.

Ista družba bo izdelala še en celovečerni film z naslovom „Dobro morje", ki obravnava življenje ribičev v Dalmaciji.

Med kratkimi filmi pa je eden namenjen konjem lipicancem, ki so postali po vsem svetu slavni po znani „Španski jahalni šoli" na Dunaju. Ti konji imajo ime po Lipici, vasi v slovenskem Primorju, kjer so jih že pred stoletji začeli gojiti in jih potem dobavljali cesarskim konjušnicam na Dunaju. Še danes obstoji v Lipici konjerejska postaja in tej bo posvečen film, ki ga bo vodil Metod Badjura.

Druga slovenska filmska družina „VIBA-film" pa namerava izdelati film z naslovom „Kala", čigar glavna junakinja bo psička z istim imenom. Prikazovala bo življenje ljudi in živali v zadnji vojni. Nadalje namerava v koprodukciji z neko avstrijsko družbo izdelati film „Zadeva inženirja Tora". Naslovi nadaljnjih njenih filmov so „Tekma", za katero sta spisala scenarij (to je zgodbo) Igor Torkar in Jože Gale ter „Sedmina" po scenariju Bena Zupančiča. Na programu ima tudi 10 kratkih filmov.

Desetletnica slovenske politične organizacije v Trstu

Pred kratkim je praznovala desetletnico obstoja „Slovenska demokratska zveza", politična predstavniška organizacija, ki združuje vse nekomunistične Slovence na Tržaškem in Goriškem. Slovesne proslave so se udeležili predstavniki njenih podružnic iz Gorice ter podeželja, pa tudi zastopniki raznih slovenskih prosvetnih in kulturnih društev. Predsednik SDZ, odvetnik dr. Josip Agneletto je v svojem govoru navezal na bogato slovensko politično tradicijo v Trstu, ki sega nazaj v leto 1848, ki je bilo ustanovljeno „Slavijansko društvo". Leta 1875 je bil izvoljen prvi Slovenec iz Trsta v državni zbor. Bil je to Ivan Nabergoj. Leta 1876 je izšla prva številka političnega lista „Edinost", leta 1883 je bila ustanovljena prva zadruga. Leta 1890 je bila odprta Ciril-Metodova šola pri Št. Jakobu v Trstu. Leta 1904 je bil otvorjen veliki in lepi Narodni dom. Leta 1907 je bil izvoljen za državnega poslanca dr. Otokar Rybar. Prišla je prva svetovna vojna in za njo fašizem. Leta 1920 je bil požgan Narodni dom, leta 1929 je bil ukinjen list „Edinost". Šele po drugi svetovni vojni so Slovenci za časa zavezniške vojaške uprave mogli obnoviti svoje kulturne in politične organizacije. V letu 1948 je bila ustanovljena „Slovenska demokratska zveza". V zadnjih desetih letih se je zavzemala za pravice primorskih Slovencev in mnogo pripomogla k ohranitvi raznih ustanov, kot slovenskega šolstva, radijske postaje itd. SDZ namerava svoje delo nadaljevati in v skladu s svojimi načeli, ki temeljijo na narodnosti, demokraciji in socialni pravičnosti, ohranjati slovensko besedo in s tem slovenski narod. „Smo za pravičen sporazum z našimi sosedi italijanske narodnosti na podlagi narodne, jezikovne in upravne enakopravnosti ter svobodnega razvoja obeh narodnosti," je dejal dr. Agneletto. Pomembna je bila vloga SDZ tudi pred italijansko in svetovno javnostjo, kajti s svojim obstojem in delom je dokazovala, da niso vsi Slovenci komunisti, kot so hoteli nekateri prepričati svet, da bi potem s to pretvezo mogli laže uničevati naš narod.

Na proslavi so spregovorili tudi zastopniki kulturnih društev. Tako je za Slovensko katoliško skupnost čestital k jubileju prof. Maks Šah, za Slovensko prosveto je spregovoril prof. Jože Peterlin, v imenu Slovenskega dobrodelnega društva dr. Rudolf Marc, za Slovensko prosvetno matico pa dr. Franjo Delak.

Kdo bo med NOVIMI KARDINALI

Za papežem je kardinalska čast najvišja stopnja v lestvici organizacije katoliške Cerkve. Kardinali so papeževi svetovalci in sodelavci pri vodstvu Cerkve. Imenuje jih papež. Najvažnejša pravica kardinalov je, da po smrti papeža volijo novega Kristusovega namestnika na zemlji v posebnem zborovanju, ki se imenuje konklave. Skupno ima po sedanji veljavni ureditvi kardinalski zbor 70 članov. Tudi med njimi je več častnih stopenj, ki pa za zunanjega opazovalca niso posebnega pomena. Pač pa je važnejša razlika med kurijskimi in zunanjimi kardinali. Kurijski kardinali so neposredni papeževi pomočniki pri upravljanju Cerkve. Oni stalno bivajo v Rimu in so predstojniki glavnih cerkvenih uradov, ki se imenujejo kongregacije. Te odgovarjajo približno ministrstvom v državi, zato bi lahko rekli, da so kurijski kardinali nekaki ministri Sv. stolice.

Zunanji kardinali so škofje ali nadškofje najvažnejših škofij po vsem katoliškem svetu. Ne obstoji noben cerkveni zakon, da bi s kako škofijo bila trajno povezana kardinalska čast, kajti pravica imenovati kardinale pripada izključno papežu. Pač pa so nekatera škofijska mesta že po večstoletnih tradicijah zvezana s kardinalsko častjo in papeži prekinjajo take stare tradicije le kadar stvarni razlogi zahtevajo spremembo. Tako je dunajski nadškof ponavadi imenovan za kardinala. Svojčas je bil solnograški nadškof redno tudi kardinal, sedaj pa to ni več. Papeži pač med zunanjimi kardinali izbirajo škofe, ki po svojem delu najbolj zaslužijo to čast. Tako je med drugimi bil imenovan v prejšnjem stoletju za kardinala Slovenec Jakob Missia, najprej škof ljubljanski, potem pa nadškof v Gorici. Po rodu pa je bil iz Spodnje Štajerske.

Zgodovina kardinalskega zbora

Ustanova kardinalskega zbora se je prav za prav razvila iz teh papeževih pomočnikov. Najprej so bili to rimski duhovniki, ki so radi bližine svojega bivališča bili pač papežu najbolj pri roki, posebno v srednjem veku, ko so prometne zveze bile zelo slabe. Toda kmalu se je zaradi razširitve katoliške Cerkve ter utrditve katoličtva med številnimi narodi po vseh kontinentih pokazala potrebe, da se stik teh katoliških ljudstev z Rimom utrdi z novimi vezmi. Zato so jeli papeži imenovati za kardinale tudi škofe izven Rima. Vendar je bila pri tem stara tradicija upoštevana v toliko, da dobi vsak zunanji kardinal dodeljeno posebno cerkev v Rimu. To ni posebno težko, saj je v Večnem mestu nad 300 božjih hramov.

Vendar so dolga stoletja prevladovali v kardinalskem zboru kardinali italijanske narodnosti. Na splošno je treba reči, da zaradi tega Cerkev ni imela nobene škode, nasprotno, sposobnost latinskih narodov za ostro logično mišljenje ter uporaba velike dediščine rimskega prava je bila cerkveni upravi v veliko korist, po drugi strani ji je pa prišel v prid izraziti diplomatski talent ter gibčnost latinske duševnosti. Toda časi so se spremenili in to so papeži spoznali ter vedno bolj širili udeležbo neitalijanskih škofov v kardinalskem zboru. Sedanji papež Pij XII. pa je prelomil s tradicijo italijanske večine ter v zgodovinskem konzistoriju dne 18. februarja 1946 imenoval kar 32 novih kardinalov iz vseh petih delov sveta. Prvikrat je bil imenovan pripadnik rumene rase v vrhovni senat katoliške Cerkve. Bil je to Kitajec, pekinški nadškof Tien. Toda tudi med kardinali smrt neusmiljeno žanje, kajti njihova starost je ponavadi precej visoka. Zato je moral leta 1953 sv. oče znova napolniti izpraznjena kardinalska mesta. Imenoval je zopet 24 novih kardinalov in med njimi je bil en Hrvat, zagrebški nadškof Stepinac, Poljak Višinski, nadškof varšavski, a čez nekaj mesecev je bil imenovan prvi Indijec, bombayski nadškof Garcias.

Toda med tem je smrt znova kosila med najvišjimi cerkvenimi dostojanstveniki. Sedaj šteje kardinalski zbor samo 57 članov. Med kurijskimi kardinali, ki jih je 14, so vsi razen dveh stari nad 70 let in preobloženi z delom in mnogi imajo po več služb. Potreba po pomladitvi ter razbremenitvi kurijskih kardinalov že postaja nujna. Tudi med zunanjimi kardinali so nekatere praznine, ki jih je treba izpolniti. Meščani mesta Milano, ki ima že dolga stoletja kardinala, so pred kratkim naslovili na papeža prošnjo, da njihovega nadškofa, msgr. Montinija že vendar imenuje za kardinala. Cela vrsta narodov in držav, ki so ponavadi zastopane v kardinalskem zboru, je sedaj brez kardinala. Med temi je tudi Avstrija, kajti Sv. stolica je dr. Königa imenovala za dunajskega nadškofa, toda za kardinala ga papež še ni imenoval. Tudi Portugalski, Angliji, Franciji, Nizozemski, Španiji in Italiji ter Združenim državam bi po dosedaj običajnem ključu pripadal še po en kardinal.

Najvišji cerkveni gremij postaja vedno bolj mednaroden

V zadnjem času so se večkrat v Rimu pojavile govorice o imenovanju novih kardinalov. Večkrat so izhajale celo iz vatikanskih krogov. Toda doslej še ni bilo nič iz tega, kajti to je zadeva, ki je izključno pridržana papežu in ta svojih misli in namenov o tej zadevi ne pove nikomur. Vendar imajo verjetno prav tisti, ki tudi od kakega novega konzistorija pričakujejo velikih sprememb. Sedanji sv. oče je vprav pri imenovanju kardinalov izvedel načelo vesoljnosti katoliške Cerkve v kar najširšem obsegu. Le poredkokdaj se je odločil za imenovanje novih kardinalov, a kadar se je, je to bil dogodek svetovnega pomena. Zato menijo izkušeni poznavalci rimskih zadev, da bo tudi novo imenovanje kardinalov — ako bo izvršeno — prineslo nove spremembe. Novi narodi bodo pritegnjeni v najvišji cerkveni senat. Med kandidati se pojavljajo škofje iz Japonske, Mehike, kak črnec iz Afrike. Utegnejo se pojaviti pa tudi imena takih zvestih služabnikov Cerkve iz tistih narodov, ki so posebno v teh težkih časih izkazali svojo predanost Petrovemu nasledniku. Brez dvoma bo naslednji konklave eden izmed najbolj zanimivih v zgodovini katoliške Cerkve.

Življenje Slovencev v Kanadi

Rojak nam piše iz tujine:

Zima se je vsedla tudi na planjave in mesta v Kanadi, ne samo pri vas na Koroškem. Pa kakor izgleda, bo nam tu letos precej prizanesla. Lahko pa še pride kaj nezaželjenega iz oblakov, kajti vreme se tu spreminja ne samo iz tedna v teden, temveč kar vsak dan in včasih celo večkrat. Sicer pa ni čuda, ko imajo vendar vsi vetrovi prosto pot, tako topli iz Texas-a, južnaške države „cowboy-ev", ali mrzli iz Hudsonskega zaliva na severu.

Pa pustimo vreme, morda vas bo bolj zanimalo nekaj podatkov o mestu, v katerem živim, odkar sem zapustil Koroško.

Toronto, največje industrijsko mesto Kanade, leži ob Ontarijskem jezeru, preko katerega gre meja med Kanado in Združenimi državami. Blizu Toronta so svetovno znani Nigarski slapovi, preko katerih tudi teče kanadsko-ameriška meja. — Mesto je zelo obširno. Približno od Pliberka do Beljaka se razteza v dolžino in nekako kot od Pliberka do Celovca v širino. Prebivalcev ima okoli 1,5 milijona. Iz tega je razvidno, da mora mesto imeti velike parke, katerih, hvala Bogu, res ne manjka. Pa tudi ceste, ki so štiri, šest in osemtirne, zaležejo precej. Največ prostora zajamejo stanovanjske hiše, in vsaka izmed njih je obdana z vrtom. Le v „city", v središču, je vse bolj stisnjeno. Tu so tudi nebotičniki, v katerih so pa samo banke, hoteli ali uradi „težkih" Kanadčanov. Da ne manjka trgovin vseh vrst, menda ni treba omeniti. Vprašanje je samo, kako kaj kupiti, če ne obvladaš angleščine. Toda to je tu izvrstno rešeno. So tu trgovine, zlasti take za živež, v katerih si moraš sam postreči. Če nisi slep, moraš prav kupit. Gluhonem si lahko, ker ti ni treba ni govoriti in slišati. — Drugače je seveda na cesti. — Ko misliš, da imaš dosti konzerv in drugih ameriških specialitet, se podaš k eni od mnogih blagajn, ki stojijo zaporedoma, in tam ti v hipu izračuna stroj, na katerega tipka spretna oseba, koliko moraš plačati. Daš denar, vzameš stvari, katere si nabral v dobro urejenih in založenih izložbah in se podaš proti vratom. A glej, te se same odprejo, kakor tudi zaprejo. Zelo praktično, ako imaš polne roke blaga.

Poglejva še, kaj zasluži tu povprečen delavec v eni uri, dnevu itd., oziroma, kaj si more privoščiti.

V eni uri 6 kg kruha (belega) ali 1,5 kg mesa. ali 7 l mleka, ali 12 steklenic piva. V enem mesecu televizijski aparat ali hladilnik (Kühlschrank) in podobno. Za avto, ki pri vas v Avstriji okoli sto tisoč šil. stane, mora tu eno leto delati. Če pa hoče kdo „dream car", to je sanjsko lep avto, mora 2 ali 3 leta delati. Nabavi si ga seveda tudi prej lahko na obroke. Tu se namreč vse, kar ima količkaj vrednosti, odplačuje na obroke.

Vidiš prijatelj, Kanada je zelo bogata država. Ima za ZDA najvišji življenjski standard na svetu, a nikar ne misli, da je paradiž, v katerem ni treba delati. Raj si ustvariš samo, če delaš, in to z veseljem. Potem ti tudi dolarjev ne manjka.

Vsekakor drži, da če se človek vživi v tukajšne razmere, kar je nujno važno in tudi mogoče, pride prej ali slej do znatnega blagostanja. Napak bi pa bilo, ako bi vse, kar sta sinu ali hčerki mati in narod vcepila v srce, že morda med vožnjo potopiti v oceanu ali tu pokopati. Potem se pokoplješ sam. Edino, kar mnogim in tudi meni manjka, so gore. Imam namesto skalnatih gor „skalnate" nebotičnike, po katerih bi tudi mogel „plezati", a bilo bi preveč sumljivo, menili bi, da nisem sin gorskih pokrajin, ampak „gangster", kot pravijo tu vlomilcem in tatovom.

Da je tu vse razvajeno, mlado in staro, je razumljivo. Pa zakaj ne, ko si vsak more privoščiti, kar si poželi. Nekatere ženske si po poroki življenje zelo lagodno urede. Čeprav so pred poroko obljubljale možu raj na zemlji, v katerem bo njun domek otok ljubezni in kjer bo mož imel vse na razpolago, kar se poželi, pride kasneje vse drugače. Ko mož zjutraj vstane, si mora sam skuhati zajtrk, ako noče iti lačen na delo. Ko pride zvečer truden z dela domov, ga čaka vsa posoda od zjutraj — še nepomita. Med tem pa njegova „boljša polovica" lagodno sedi v naslanjaču ter zija v televizijski aparat (Fernsehen) ali pa v zrcalo. Ob priliki pravi žena možu: „Srajco imaš umazano, čas je že, da si jo neseš v pralnico", čeprav prej ni dala tako dolgo miru, dokler ji ni kupil dragega pralnega stroja. Omenil sem sam en primer, ki pa ni tako zelo redek tukaj, kajti mnogo je še na svetu moških, ki so do ušes zaljubljeni v svojo „boginjo" in si pustijo vse dopasti. Kako dolgo, tega ne vem.

Prepričan sem pa, da med Slovenci tukaj ni žele ali dekleta, ki bi si želela tako življenje. Res pa je, da tu mož mnogo več pomaga ženi v gospodinjstvu kot v Avstriji, in to je končno prav.

Za konec pa še nekaj o prosvetnem življenju. Nikar ne mislite, da ga imate samo pri vas na Koroškem. Tudi pri nas v Torontu je prosvetno življenje precej razgibano. Pod slovensko župnijsko cerkvijo so sezidali tudi prostorno dvorano, ki je skoraj vsako soboto in nedeljo zasedena, bodisi s kakim plesom, družabnim večerom, igro ali kako podobno prireditvijo. V cerkvi poje dobro izvežban pevski zbor. Včasih pa nastopi ta zbor tudi na odru župnijske dvorane. Takrat vsakdo pozabi, da je v „obljubljeni deželi" in v duhu pojde vasovat tja daleč preko morja v vasice, ki so po deželi raztresene kot biseri, ob obali jezer, ki so čista kot modre oči in se jih ni moč nagledati. V njihovi jasni sinjini se odražajo vitki stolpi cerkva. Obdajajo jih molčeči, temno zeleni gozdovi, ki spregovore svojo šumečo govorico le, kadar jih zvalove vetrovi. In od daleč pa se beleste silni vrhovi skalnatih gora ter se odražajo v pregibajočih se valovih z rahlimi tresljaji, kot da bi se bali, da kdo te lepote ne bo oskrunil.

Ponosen sem, da sem sin teh krajev, da me je rodila in vzgojila dobra krščanska in slovenska mati, me učila mehke govorice in toplih melodij slovenskih pesmi.

Draga prijateljica, dragi prijatelj, ali si tudi ti ponosen na svojo mater, na svoj rod?

Stanko L.

FRAN ERJAVEC, Pariz: 176

KOROŠKI SLOVENCI

II. DEL

O teh spomenicah so razpravljali potem poleti l. 1791. na državnih konferencah, kjer je pa večina še jožefinskih državnih svetnikov odločno odklanjala zahteve stanov. Državni svetnik Kees je celo naglašal, da bi imeli stanovi le tedaj pravico govoriti v imenu ljudstva, ako bi se jim pridelilo tudi primerno število zastopnikov mest in kmetov, tako pa da branijo le svoje lastne osebne koristi in ne ljudskih. Cesar je — kakor vedno — ubral tudi tu nekako srednjo pot, obnovil deželne zbore, ponekod pomnožil število mestnih zastopnikov v njih ter iznova podrobno določil njih sestavo in delokrog. Za koroški deželni odbor je bilo določeno, da mora sestojati iz po enega zastopnika duhovščine, gospodov, vitezov in mest s trgi, a predseduje mu deželni glavar. Tudi občevanje stanov z osrednjimi oblastmi na Dunaju je bilo dovoljeno doslej samo še preko deželnega glavarstva. „Iz posebne vladarske milosti" jim je bilo tudi objavljeno, da se bo pred izdajanjem splošnih zakonov zasliševalo tudi mnenje stanov, ni pa cesar ugodil njih zahtevam po vplivu na sodstvu, ne jim vrnil njih nekdanje finančne neodvisnosti in ostale so še nadalje v veljavi tudi mnoge druge omejitve njih nekdanje oblasti. Skušal jih je pa pač potolažiti z nekaterimi zunanjostmi, neomajno je pa v duhu prosvetljenega centralizma vztrajal na stvarnih pravicah krone, kakor so se bile izoblikovale za časa Marije Terezije in njenega sina. Tako je bila pač vzpostavljena zopet stanovska uprava, toda ta je imela le bolj posvetovalne kot pa stvarne pravice. Bistveno pri tem je bilo le to, da se je začelo že krepkejše uveljavljati meščanstvo, ki je postajalo z razvojem trgovine in „manufakture" (tako so namreč tedaj nazivali nastajajočo industrijo) že vedno važnejši socialni činitelj. Preklical je Leopold tudi nekaj bratovih jezikovnih odlokov, a kakor niso pri nas Jožefovi poslabšali že dotlej obstoječega stanja, tako ga tudi Leopoldovi niso izboljšali. Popolnoma prezrt in potisnjen v stran je bil pa zopet kmet; zato vse te spremembe seveda tudi niso imele nobenega vidnejšega vpliva na življenje našega naroda, razen da so močno zavrle socialno osvobojevanje kmečkega ljudstva, kakor ga je bil započel Jožef II.

Navzlic temu so pa že te spremembe povzročile tudi precejšnjo preureditev dotedanje uprave. Spomladi l. 1791. je bil ukinjen graški gubernerij, s čimer je postala dne 26. V. Koroška vnovič popolnoma neodvisna od Gradca in vzpostavljena je bila zopet za vsako deželo posebna deželna vlada. V naših deželah so te dobile staro ime „deželna glavarstva" in za prvega novega koroškega deželnega glavarja je bil imenovan grof F. Wolfsberg. S patentom z dne 3. XI. 1791. so dobile naše dežele zopet tudi svoje deželne sodnije, združene z deželnimi glavarstvi, apelacijsko sodišče je ostalo še nadalje v Celovcu (njegov predsednik je postal grof F. Enzenberg) in ukinjene so bile nekatere deželne dajatve. Ni pa cesar ugodil želji stanov, da bi se bil obnovil vsaj še običaj poklonitve stanov novemu vladarju, s čimer je bila združena tudi slovesna vladarjeva zaobljuba, da bo varoval stare „svoboščine" dežele in stanov. V zvezi s tem so bili nekoliko preurejeni tudi osrednji državni uradi na Dunaju, kar je pa ostalo za naše narodno življenje brez pomena.

Kakor stanove, tako je pozval cesar tudi škofe, naj mu javijo svoje želje. Čeprav so bili tedaj pri nas že vsi škofje brez izjeme trdni „jožefinci", so vzbujale vendarle mnoge Jožefove cerkvene reforme toliko nevoljo, da so morali tudi škofje nastopiti za njih odpravo in za večjo svobodo Cerkve, ki jo je bil Jožef II. že čisto uklenil v policijske vezi. Bile so zopet dovoljene nekatere procesije, pobožnosti velikega tedna, pokopavanje mrličev po starih običajih itd., oziroma so bile odločbe o tem prepuščene škofom. Toda vse jožefinske odredbe glede samostanov, verske tolerance, cerkvenih sodišč itd. so ostale še nadalje v veljavi.

Največji odpor so vzbujali generalni seminarji, zato jih je Leopold z dekretom z dne 4. VII. 1790. ukinili in prepustil skrb za vzgojo duhovniškega naraščaja zopet škofom samim, seveda z državno podporo, oziroma so bili škofom vrnjeni prejšnji fondi za ta namen.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

CELOVEC

RED SLUŽBE BOŽJE V CELOVCU

Vsako nedeljo in praznik je sv. maša s slovensko pridigo in petjem ob 7. uri v kapeli provincialne hiše — Viktringer Ring 19 (poleg Koschatmuseum).

Ob 9. uri je šolarska sv. maša v cerkvi novega bogoslovja (Neue Priesterhauskirche, Tarviser Strasse 30, ob Lendkanalu).

Ob delavnikih pa je vsak dan ob ¼ na 7 sv. maša v kapeli provincialne hiše.

Slovenski verniki v Celovcu so vabljeni k božjim službam.

ŽVABEK

Naš občinski razvoj

S 1. januarjem 1958 smo pokopali svojo lastno občino, oziroma jo je pokopal koroški deželni zbor s svojim sklepom o združitvi malih občin.

Tako tvorita sedaj dve sosedni občini — *Libeliče* in *Žvabek* občino *Suha*.

Pred več kakor sto leti je postala Žvabeška občina samostojna, prej pa je bila del občine Blato. Pri ljudstvu so stari žvabeški župani Jakob Zechner, Štefan Sokol, Lovrenc Krištof, Jakob Zechner, Jakob Mihev in Junij Kranc v dobrem spominu. Do leta 1938 je imela žvabeška občina svojega slov. župana, ki se je bil v občinskem odboru uspešno trudil, da so ostale občinske doklade nizke in niso kmeta preveč obremenjevale.

V nov občinski odbor občine Suha bomo 2. 3. prvič volili 11 odbornikov, ki bodo iz svoje srede volili novega župana. Uverjeni smo, da se bodo žvabeški volilci zavedali svoje volilne dolžnosti in oddali svoje glasove krščanski volilni skupnosti z *Martinom Zechnerjem* na vodilnem mestu. Saj so Zechnerjevi v naši prejšnji žvabeški občini bili ponovno župani in občinski odborniki. Torej na delo vsi, ki jim je dobrobit občine pri srcu!

PODJUNA

Naše gozdove okoli Katarine je sneg hudo poškodoval. To smo videli šele sedaj, ko smo mogli pregledati gozdne parcele, ko je sneg vsaj deloma skopnel. Ljudi primanjkuje, da bi spravili ta les. Pa tudi škoda je velika, ker je podrlo ravno one dele gozda, ki je bil v najlepši rasti. Na drugi strani je veliko in težkega dela. Izvršek iz lesa pa bo majhen, da se ne bo splačalo delo, na več krajih bodo samo drva! Od boljšega in debelejšega lesa bo treba plačati še davek, čeravno ima posestnik gozda zelo veliko škodo, večjo kot pa dobiček. Upamo, da bo država uvidela to in bo radi hudega udarca, ki je posestnike gozdov zadel, tudi upoštevala to nezgodo in jo odpisala v dobrobit posestnikov.

KOTMARA VES

Pri svoji hčerki v Trabesinjah je preminula Halekarčeva mati Ana Mandl, ki je doživela lepo starost 85 let. Nepregledna množica jo je spremljala zadnji ponedeljek k sv. Jurju. Žalost je obiskala tudi Adamičevo družino v Čahorčah, kjer je Miciji in Franceju umrl 8 mesecev stari Fridej. Prizadetim naše prisrčno sožalje!

LEDINCE

(Občinske volitve)

Kakor že pri zadnjih občinskih volitvah, smo se tudi tokrat združili v *„Gospodarskem bloku"* za občinske volitve. Moža našega zaupanja sta *Tratnikov atej*, Franc *Resmann* in mladi *Fugar, Janko Lepušic*. Tema dvema bomo dali tudi tokrat svoje glasove, pa naj se kdo še tako repenči. Oba moža sta se tudi izkazala v zadnji dobi delovanja občinskega odbora kot prava zastopnika, ko na žalost na socialistični strani nismo v občinskem merilu mogli najti prav nobenega razumevanja. Kar nikakor nismo mogli razumeti, je bil trud socialističnih krogov za odpravo slovenskega pouka v šoli neumoren. Edini, ki je v občinskem svetu zavzel stališče proti tej gonji, je bil Tratnikov atej, domačin, ki nosi že desetletja ljubezen do vsega slovenskega v svojem srcu in tudi s svojim razumom doprinaša v korist in dobrobit vse občine. Seve je vsaka skupnost zadeva kompromisa, za nas slovenske volilce v Ledincah pa so merodajni možje našega zaupanja, ki so na listi.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Novic bi bilo veliko, le da so že nekoliko zastarele. Nekatere vsekakor zabeležimo: Novoletni pregled o gibanju ljudstva je bil sledeč: krstov smo imeli 74, 56 doma, 18 izven fare, 40 fantov, 34 deklet, 61 zakonskih, 12 nezakonskih, 1 iz civilnega zakona. Porok je bilo 25, 5 parov pa smo na željo oddali drugam, kjer so v zatišju kake romarske cerkve doživeli svojo poroko.

Pogrebov smo imeli 36, med temi 2 otroka, 1 dekle, 12 mož in 21 žena. Večinoma je smrt segala po starejših faranih. Šest faranov je doseglo 60 let in več, 13 faranov pa 70 let in več, 6 faranov je bilo v starosti med 80. in 90. letom. Najstarejši, Zwittnikov oče, pa je bil v 99. letu. Tembolj bolečа sta bila obe žrtvi prometne nesreče v starosti 20 in 43 let. Veliko dobrih mater nam je zmanjkalo. Ne bodo jih pogrešali le domači in najbližji sorodniki, ampak tudi sosedi in cela fara. Naj omenimo rajno Volanjakovo mater iz Svaten. Bila je duša družini in se vedno vnemala tudi za lepo življenje med sosedi v svoji okolici. Moč za ta apostolat je črpala iz dobrega čtiva naših verskih listov in Mohorjevih knjig, še več pa iz verne molitve ob domačem ognjišču in ob božjem oltarju. Upamo, da nam izprosijo mnogo vrednih naslednic po naših domovih.

V prvem mesecu t. l. pa smo se poslovili od Genovefe Thomele, rodom iz Šmarjete v Rožu, odkoder je prišla pred meseci k hčerki Miciji, poročeni v Podrožci, in le par tednov uživala lepoto in mir novega doma, ki si ga je postavil njen zet Foltej Wrollich. Lepo število Šmarječanov se je udeležilo njenega pogreba.

Prišel pa je angel miru tudi k Tomlnu v Veliki vesi in zatisnil oči trpeči Šrajkovi mami. Mrtvo so prepeljali na njen dom v Srejah, od tam pa na domače pokopališče. Na njeni zadnji poti jo je spremljal duhovni sin njenega moža, že pokojnega Šrajkovega očeta, g. Jože Gabruč iz Tinj. Naj počivata v miru!

Mi pa, ki smo še živi in zdravi prestopili prag novega leta, imamo svoje osebne in skupne skrbi. In ena teh skupnih skrbi je skrb za našo farno cerkev. Popravljena je že, a v dolgovih še tiči in možje-zaupniki gradbenega komiteja bodo še dalj časa vznemirjali sosede s svojimi obiski. O poteku te obnove pa vam zberemo par podatkov do prihodnjega tedna, da to poročilo ne bo predolgo.

† Angela Weiß, roj. Travnik

(Spittal ob Dravi)

Minulo sredo je v Spittalu ob Dravi umrla gospa Angela Weiss, rojena Travnik, po težki in dolgi bolezni. V soboto smo jo spremili na božjo njivo v Edling, kjer je našla večni mir.

Pokojnica izhaja iz ugledne Weissove družine, ki je pred vojno živela v Ljubljani in našla po letu 1947 nov dom v Spittalu ob Dravi. Slovenci, pa tudi pripadniki drugih narodnosti, so pokojnico poznali in spoštovali kot ženo vere in ljubezni. Njen sin, gospod Roman je že dolga leta dentist v spittalskem taborišču, drugi sin Otmar pa je padel v vojni. Pokojnica je bila vdova koroškega rojaka Leopolda Weissa.

Na pogrebu se je zbrala velika množica; v njej so bile zastopane vse narodnosti, ki žive v taborišču, pa tudi domačini. Č. g. dekan iz Spittala, ki je vodil pogreb, se je v svojem govoru zahvalil vsem udeležencem, ki so s tem izpričali, kako je bila pokojnica priljubljena. — Naj ji bo lahka koroška zemlja, vsem sorodnikom pa iskreno sožalje.

ŠT. JANŽ V ROŽU

To in ono

Letošnja zima nam je zelo dolgo prizanašala s snegom, do sredi meseca januarja je bilo lepo suho vreme brez vsakega snega. Za tiste ljudi, ki snega pozimi ne rabijo, je bil to zelo nadarljiv čas: v prvi vrsti pridejo vpoštev tisti, ki imajo motorno vozilo te ali druge vrste, vozili so se po lepih asfaltiranih cestah, da je bilo kaj. Ampak vsakemu

(Nadaljevanje na 8. strani)

„Županova Micka" na Radišah

Ko sem krenil mimo podkrnoške cerkve v hrib proti Radišam, sem bil malo v strahu, da bom zgrešil pot. Pa sem za nekim ovinkom dohitel starejšega možakarja, ki je skrbno zasajal svojo palico v zaledenelo pot in se počasi vzpenjal po bregu. „Vi tuj na Radiše?" sem ga ogovoril. „Tudi, tudi, kadar kaj igrajo ali pojejo, zmeraj grem gor." „Odkod pa prihajate, če vas smem pobarati?" „Iz Žrelca, ja, veste, Radišani pač znajo peti in igrati. Kako je to lepo, da tako skrbijo za kulturo. Jaz pač ne morem razumeti, zakaj dandanašnji toliko Slovencev skriva svoj jezik, namesto da bi bili ponosni, da znajo več jezikov. V nekaterih je še pač zmeraj tisti strah iz Hitlerjevih časov." „Koliko križev pa že imate, oče, kakih pet in pol?" „Pa ta druge zraven, sedem jih je že, sedem, drugače bi še kar šlo, samo astma me včasih tako prime, da stopiti ne morem. Danes je kar dobro, no, eno uro bova že še hodila, Radišani pa itak malo počakajo, da pridejo še dolinci k njim." V tem trenutku naju je došel mož s Sela. „Lejte, temu so ustrelili Nemci očeta in brata, ta tudi gre vsakokrat na Radiše, kadar se tam kaj naučijo". Tako sem spoznal, kako velika mora biti žeja po narodni kulturi tudi v vaseh, ki tvorijo nekako „predmestje" Celovca. Igra jih vleče z neutaljivo silo tudi ure in ure daleč, vsaj tiste, ki nimajo kaj „zgubiti", če se bo razvedelo, da so prisostvovali slovenski prireditvi.

Ko sem stopil v dvorano na Radišah, sem se zavzel, ker sem prišel v pravi hlev. Pravzaprav sem to opazil že pri vhodu, da se poslužuje radiška igralska družina opuščenega farovškega hleva za svoje prireditve. A ta hlev je snažno prepleskan, živinska korita so pokrita z novimi deskami ter tako služijo za rezervne sedeže, „dvorana" pa ima kar neštete vrste debelih, belih desk, položenih od zidu do zidu. Vse je bilo zasedeno, stojišče tudi „razprodano", ko je zaplesal petletni pobej, živ narodni ornament, z neverjetno samozavestjo polko na odru. Zasledila ga je stara tercialka (deklič kakih devetih let), mu podelila svoj nauk in nato zaplesala skupaj z njim. Prisrčen prizorček, ki ga je naštudiral g. župnik. „Pred dvema letoma je poteklo dve sto let, odkar se je rodil Anton Tomaž Linhart", je dejal v pozdravnih besedah g. Tolmajar, „danes pa bomo gledali njegovo igro Županovo Micko, ki pomeni z Veselim dnevom ali Matiček se ženi začetek slovenske dramatike. Iz srca pozdravljeni vsi, ki ste prihiteli od blizu in daleč, da bi spet zaužili nekaj prirodne domače kulturne hrane". G. Vrulih je pokazal s svojima zboroma mojstrsko delo. Koliko večerov in polprespanih noči je bilo potreba, preden je dala dvorana svoje laskavo priznanje! In Županova Micka, transponirana iz Linhartove gorenjščine v mehko, melodično rožanščino! Težaven poskus, ki lahko najlepšo umetnino zmrcvari, a g. Vrulih, predsednik prosvetnega društva, mu je bil kos, da mu slavist-strokovnjak ne bi bil bolje: „(Jaka) — Hajnži je pa le žaubrn pu'b. Micka, nered' m' tu vesele pa vz'm ha! (Micka) — K' b' le Hanjži ta' hrust kna biu-, k-dr me rajat pele, me ta-k prim' u'le pasa, da me o' ta'k škripej' 'ost'. (Jaka) — Dečva, m'ne se zdi, da on tu vse zl'bi'zni di'va . . ."

Sončne, pravijo, da so Radiše. Tople in prisrčne sem jih spoznal — ta zadnji nedeljski popoldan. Tople ne samo zavoljo milobe predvigrednega sonca, ki je žarelo v zasneženi ravni, ampak tudi zavoljo iskrene domačnosti Radišanov, zaradi domačnosti, ki tako dobro dé. In prisrčne v svojem čutu za skupnost, za vzajemnost v dajanju in prejemanju narodnih kulturnih dobrin. „Igra je končana", je dejal g. Tolmajar, a Vrulih je nastali občutek praznine zbrisal: „Zdaj bomo pa še peli, kdor hoče, lahko ostane. In Radišani so ostali, z njimi tudi jaz. Veselili smo se in jim ploskali, dokler se nismo utrudili eni in drugi. Še zdaj mi zveni prirodni zvonki smeh po ušesih: tisti na fevdalno-kmečkem odru in tisti pod hlevskimi oboki. Tako zdaj vem, zakaj so Radiše sončne: ljudje naredijo kraj, Radišani so imeli pri tem srečno roko. In jo še imajo.

Prejeli smo:

Dodatek k ustanovitvi naroda „Windische"

Že lansko leto je vaš cenjeni list med drugim tudi pisal, kako sodi inozemska inteligenca o novonastalem narodu „Windische", da so se namreč tukaj na Koroškem ob počitnicah se nahajajoči univerzitetni profesorji-docenti — geografi — torej v tem vprašanju strokovnjaki, smejali, ko so slišali, da je nastal pri nas nov narod. Pa tudi naše preprosto ljudstvo, katero zdravo misli, ne zamore razumeti, na kakšen način se meni nič tebi nič narod „ustanovi."

Soustanovitelj in voditelj tega novo nastalega „naroda", kot vemo, je profesor dr. *Einspieler*. Njegovi starši — mati še živi — in staršev starši so bili vsi Slovenci in po večini niso znali nemško. Očeta starši so bili posestniki p. d. Kumrove kmetije v Zgornji Vesci, starši matere so pa bili posestniki p. d. Kotnikove hiše v Št. Ilju. Materin oče Vincenc Kotnik je bil več let od Slovencev izvoljen v občinskem odboru občine Loga ves ter tudi načelnik krajevnega šolskega sveta šole Št. Ilj. Ta mož se je zelo zanimal za naš procvit in se je rad udeleževal naših prireditev. Ko je bil v Sinči vesi naš tabor, se ga je vzlic toliki daljavi z nekaterimi tukajšnjimi narodnjaki udeležil. Takratni list „M i r" je celo omenil, da je prišel na tabor še g. K o t n i k iz Št. Ilja, kar je otvoritelj zbora še posebej omenil in ga tudi pozdravil.

Z omenjenimi predniki je pisec teh vrstic večkrat govoril in sicer v naši slovenščini, ker tedaj še nihče ni vedel za kako razliko med „slovensko" in „windisch".

Jugoslovanski konzulat V LASTNI HIŠI

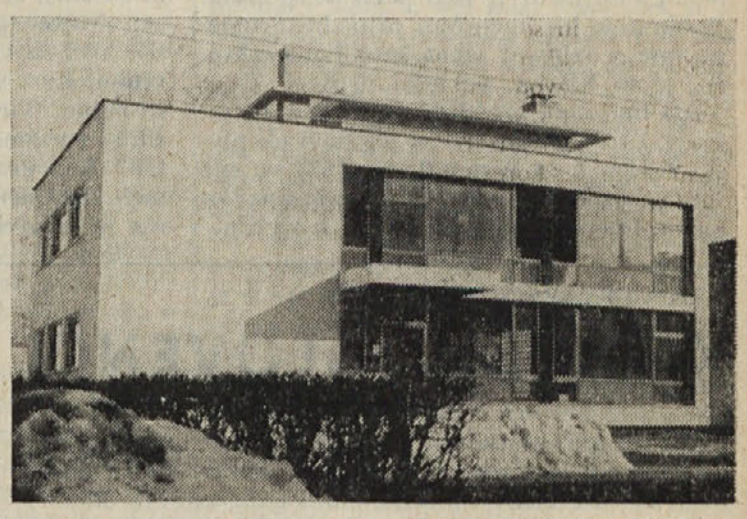

Preteklo soboto, dne 15. februarja je g. konzul *Mladen D e v i d e* svečano otvoril novo poslopje generalnega konzulata za Koroško v Celovcu ob navzočnosti g. deželnega glavarja Ferdinanda Wedenig-a, zastopnikov urada koroške deželne vlade, zastopnikov celovške mestne občine z županom Ausserwinklerjem na čelu ter zastopnikov koroškega javnega, političnega, kulturnega in gospodarskega življenja.

Jugoslovanski generalni konzulat v Celovcu je imel svoje uradne prostore do sedaj v Getreidegasse, od zadnjega torka naprej pa uraduje v lastnem poslopju v Radetzkystrasse štev. 26. Kakor vam kaže slika, je poslopje zgrajeno v najmodernejšem stilu in je eno najlepših v Celovcu. Pri vsem tem pa ima največ zaslug naš koroški rojak dipl. inž. arhitekt *Janez O s w a l d*, kateremu je bila poverjena odgovorna naloga gradnje. G. Oswald je študiral v Ljubljani in je v moderni arhitekturi mojster in strokovnjak prve vrste, kar so mu priznali tudi vsi udeleženci svečane otvoritve. Najlepše spričevalo za njega pa je poslopje samo, ki ima v vseh prostorih neko posebnost in svojevrstnost v barvah.

V pritličju je večji prostor za čakanje in prostori za poslovanje s strankami ter urad za potovalna dovoljenja. V prvem nadstropju pa se nahajajo pisarniški prostori generalnega konzula ter velik salonski prostor s kuhinjo za posebne sprejeme. Iz drugega nadstropja pa se nudi lep razgled, kjer se nahaja prostorno in moderno urejeno stanovanje generalnega konzula z lepo strešno teraso.

Kakor je bilo razvidno iz otvoritvenega govora g. konzula, so pri gradnji tega impozantnega poslopja sodelovale pod vodstvom g. arhitekta Oswalda, katerega vsem toplo priporočamo, sledeče priznane koroške firme: stavbeniška dela dipl. inž. *Rudolf Moser;* krovska in kleparska dela *Franz Fleischmann;* tesarska dela *Franz Gasser* iz Bilčovsa; sanitarne naprave in centralno kurjavo tvrdka *Hechenleitner* & Co.; pleskarska in slikarska dela tvrdka *Brüger;* parketna tla tvrdka *Orasch Urban;* ključavničarska dela pa tvrdka *Hans Wunschek.*

Pravica dela in kapitala

(16)

Moderno gospodarstvo stremi torej za tem, da prigospodari več, kakor je bilo vloženega dela in kapitala. Nekoč se je govorilo o dobičku ali profitu, danes govorimo o donosu, kar pomeni ta presežek. Prav zanimivo je v tej zvezi slediti mislim, ki opravičujejo in tudi razdeljujejo ta donos.

Delavec in njegova pravica

„Kdor ne dela, naj tudi ne jé!" tako se glasi že apostolova beseda. Delo je bilo svojčas samo nekako blago, s katerim so kupčevali in ga plačevali po tem, ali se je ponujalo veliko ali manj delovnih rok. Začetki kapitalizna, t. j. gospodarskega reda, ki je pripisoval vso pravico v gospodarstvu lastnikom kapitala, zares kažejo nenavadne izrodke takega pojmovanja dela. A prav kmalu se je zbudil odpor proti takemu poniževanju dela in delavca. Ne nazadnje, je bila Cerkev s svojimi socialnimi okrožnicami, ki je nakazala pravico dela in delavca. Danes smemo reči, da je to težko socialno vprašanje vsaj *v svojem bistvu* rešeno. Delo ni več blago, s katerim se ravna po zakonih povpraševanja in ponudbe. Delavec ima priznano pravico do plače, ki odgovarja njegovi storilnosti in mu omogoča vzdrževati ne samo sebe, marveč tudi družino. Hkrati pa delavčeva plača seve ne sme ogrožati eksistenco podjetja, v katerem je delavec zaposlen. Delavec velja danes ponekod že za podjetnikovega sovrstnika ali partnerja in deli z njim tudi letni donos podjetja. Podjetnik ga priteguje, kadar koli namerava uvesti nove delovne načine, in posluša v rastoči meri njegov strokovni nasvet. Na drugi strani ščiti delavca tudi državna socialna zakonodaja, ki mu jamči gotov najmanjši zaslužek in mu daje podpore za primer bolezni, nezgode, starosti in brezposelnosti. To je takozvano socialno zavarovanje.

Podjetnik in njegova pravica

Tudi glede podjetnika in njegovega položaja ter vloge v gospodarstvu se je marsikaj razčistilo. Celo zmerni socializem mu priznava njegovo upravičenost in njegov delež na prigospodarjenem donosu. V splošnem velja troje: Podjetnik ima pravico na tako visok delež pri skupnem donosu podjetju, da mu plača njegovo vodilno delo v podjetju, da obrestuje njegov v podjetju naloženi kapital in ga še odškoduje za morebitne škode in izgube, ki izhajajo iz gospodarskega rizika. Prav zanimivo je v tej zvezi, da pridobiva podjetnik v gospodarskem svetu vedno bolj na ugledu. Izkušnje komunističnega gospodarstva, ki je podjetnika izločilo iz gospodarskega življenja, kažejo, da se tudi v tem ekstremnem redu vedno bolj uveljavilo strokovnjaki-gospodarstveniki in da stopajo tako po zaslužku kakor po socialnem staležu na mesto bivših podjetnikov. Domala isti pojav je opažati v kapitalističnem gospodarstvu Amerike, kjer igrajo strokovnjaki-gospodarstveniki, tako imenovani „managerji" (menežerji) važnejšo vlogo kot sami lastniki kapitala, ki se često za podjetje ne brigajo.

Kmet in rokodelec in njune pravice

Kmet in rokodelec pa sta pastorka modernega gospodarstva. Biti morajo izredni časi in izredne prilike, da jima gre dobro. Običajno imata vtis, da se je proti njima zarotil ves ostali svet in da ju hoče oropati možnosti življenjskega obstoja. So bile in so še prilike, da je gospodar na kmetiji najslabše plačani delavec in da zasluži njegov posel več kakor on in da je posel pri tem deležen še vseh dobrot socialne zakonodaje. Če še pridamo, da nosi z gospodarjem trud in delo še njegova družina in da velja zanjo beseda o slabem zaslužku še v večji meri, potem nam je prikazana vsa gospodarska žaloigra kmečke družine. Potem se ne čudimo begu s hribov, iz dolin, iz kmečkega poklica. Posledica so trajne gospodarske krize kmetijstva. O njenih vzrokih bomo govorili v naslednjih sestavkih.

Nič boljše ne gre rokodelcem. Moderna industrija jih je potisnila ob stran, moderno gospodarstvo jih je vobče priklenilo k tlom. Nekoč cvetoče rokodelstvo, ki se je ponašalo z iznajdljivostjo mojstrov in z njihovo strokovno sposobnostjo, da je zadoščalo tudi najbolj razvajenemu okusu, to cvetoče rokodelstvo danes samo še hira. Kovače, ključavničarje, slikarje, pleskarje, krovce in še vrsto drugih obrti je industrija domala odstranila, drugi se ukvarjajo le še s popravili in iščejo zaslužka v industrijskih in trgovskih podjetjih. Konfekcija je odpravila večji del krojačev in šivilj, tovarniško blago je nadkrililo mojstrovino čevljarjev — obrtnikov, ki jih je vedno manj.

Sodobni socialni problem

Kako rešiti kmeta in rokodelca pretečega gospodarskega pogina, je vprašanje sodobnih dni. Pri razdeljevanju gospodarskega donosa odrežeta najslabše in sprejemata manj od delavcev, ki jih sama zaposlujeta. Nujno vprašanje zato zasluži pozornost vseh krogov, ki jim je dobrobit podeželja kakor koli pri srcu. Pa ne gre samo za kmeta, ampak za celotno družbo, kajti kljub vsemu ostaja kmet tisti, ki s svojim delom prideluje hrano zase in za vse druge sloje.

Našim gospodinjam

Praktični nasveti

Predmete iz angora volne takole čistimo: V štirih litrih mlačne vode zmešamo 2 polni jedilni žlici finega pralnega praška (Fewa ali Luks). V penasti raztopini hitro nekajkrat stisnemo pletenino iz angore in jo hitro splaknemo v rahlo topli čisti vodi. Nato kos zavijemo med čiste cunje in ko je mokrota že odstranjena, položimo predmet na mizo, določimo obliko in pustimo sušiti. Suh predmet krtačimo s ščetjo zmeraj v isto smer.

Kadar vtepamo testo za krape, skleda rada drsi. Da to preprečimo, pod posodo razgrnemo mokro krpo.

Oljnate madeže z blaga hitro in gotovo odpravimo tako, da nanje nastrgamo krojaške krede. Kreda naj učinkuje 12 ur. Nato kredo s krtačo odstranimo.

Načeta vinska steklenica ne sme pokonci stati, ampak mora ležati tako, da vino obkroža zamašek. Na ta način ne more zrak do pijače, ta pa ohrani moč in okus.

Če smo barvale z oljnato barvo, čopič rad otrdi. Da to preprečimo, ga najprej s terpentinom umijemo in nato denemo v posodo z vodo. Če je čopič že trd, ga namočimo v terpentin, kjer se zmehča. Po nekaj dneh ga izmijemo in damo v vodo.

Kadar postane cel krompir (kuhan) mrzel, ga takole spet pogrejemo. Krompir z vrelo vodo polijemo in ga hitro prevremo. Nato vodo odlijemo, pustimo, da se krompir skadi, nato ga postavimo na mizo. Po tem postopku je krompir kakor sveže kuhan.

Pri emajlirani posodi ne otresajte kuhalnice ob rob, ker se emaj okruši, lahko pade v jed in povzroči vnetje slepiča.

Nega obleke

Če hočemo, da bo naša obleka dolgo kot nova, jo moramo tudi negovati. Varovati jo moramo zlasti pred molji. Ali veste, da imata samo dva molja na leto 625 milijonov naslednikov? Mislite na to, kadar se vas bo oprijela misel: „Ah, saj letos pa moljev ne bo." Nekaj časa si je treba vzeti pa izostane vsa škoda in jeza.

1. obleke iz volne in sukna moramo vsakokrat, ko jih slečemo, prezračiti. Obešene na obešalnik izvesimo na zrak, da se vlaga in duh po potenju izgubi.

2. Volnene predmete po uporabi vedno dobro skrtačimo. Sežemo tudi v manšete, gube, pod ovratnik itd. Obleko s tem ne samo očistimo, ampak tudi osvežimo.

3. Mokre volnene stvari moramo takoj posušiti. Ne smemo pa sušiti volnenih stvari na soncu ali preblizu peči. Najbolje jih posušimo v senci na zraku.

4. Madeže takoj odstranimo, kajti če se v tkanino preveč zajedo, jih le težko odpravimo. S čistilom se po navodilu spravimo nad madeže, če pa ne uspemo, nesemo obleko v kemično čistilnico.

5. Predmete, ki jih poleti ne uporabljamo lepo očistimo, jih zavarujemo pred molji, zvijemo in ležeče shranimo.

6. Obleke v omari se ne smejo preveč tiščati med seboj. V omari morajo imeti dovolj prostora, da lahko „dihajo". Vsaj 2 cm prostora naj bo med posameznimi kosi.

7. Vsaka obleka naj potem, ko je očiščena v omari, vsaj 24 ur počiva. Niti se uležejo, obleka spet dobi pravo obliko.

POLICIJA JE ZAPRLA 32 MLADOLETNIKOV v starosti od 15 do 18 let v newyorškem predmestju Brooklyn. Obtoženi so, da so v zadnjih mesecih izvedli celo vrsto tatvin in nasilstev. Med drugim so pokradli nekaj desetin avtomobilov, posilili več žensk, med njimi tudi neko 13-letno šolarko. Za glavni cilj svojih napadov so si zbrali neko nižjo srednjo šolo, kjer so z nožem ranili več deklet, ki se jim niso hotele vdati. Ravnatelj prizadete šole je zaradi žalosti nad temi razmerami storil samomor. Skočil je s strehe šole ter bil pri priči mrtev.

ZDRAVNIK SVETUJE

KAJENJE — rak-rana narodnega zdravja

(Nadaljevanje)

Pri kajenju se razvijajo zgoreline tobačnega lista, kakor ogljikov oksid in voda, nadalje proizvodi suhe destilacije, to so: amoniak, žveplo-vodik in piridin ter v majhnih količinah tudi pruska kislina in metilni alkohol. Torej same strupene tvarine, od katerih nobena ne vpliva blagodejno na telo. Če kadimo smotke in cigarete, vsrkavamo pri tlenju tobaka sproščeni nikotin v usta. Nikotin se kot plin premika skozi cigare, cigarete in pipno cevko in se usede po ohlajenju v ustnem koncu cigare, cigarete in v ustniku pipe. Zato so ogorki ali čiki in različni ustniki vedno polni nikotina. Zunanja koža in sluznica ustne votline zelo lahko vsrkavata nikotin. Kajenje je škodljivo iz mnogih vzrokov: Amoniak, žveplo-vodik in druge spojine dražijo sluznico in povzročajo katar žrela, nosa in jabolka, kar dovede do hripavosti in nahoda ter predvsem do dolgotrajnega ostudnega hrkanja in mučnega kašljanja v jutranjih urah. Kajenje otopi občutljivost jezika. Po večletnem kajenju, posebno iz pipe, so večkrat opazili rakasta obolenja na ustnicah in na jeziku zaradi trajnih dražljajev.

Pogostne rakaste tvorbe v pljučih imajo svoj izvor v nevarni razvadi inhaliranja tobačnega dima, posebno pri onih kadilcih, ki tobačni dim globoko vdihavajo in ga potem po dolgem presledku šele spuščajo v številnih modrikastih kolobarjih iz ustne votline na prav umeten način. Pri tem pa popolnoma pozabijo, da so si nikotin v plinasti obliki vpihali skozi pljuča naravnost v kri. Na poskusnih živalih se je že posrečilo ustvariti rakaste razjede, ko so mazali sluznice živali dnevno mesece dolgo z raztopino tobačnega dima.

Po pljučih so najvažnejše napadene točke: srce in žile. Tobakov strup povzroča, da se žile skrčijo, kar lahko vidimo pri kadilcu, ki pobledi, posebno, če vdihne tobačni dim zaporedoma parkrat prav globoko. Nikotin učinkuje ravnotako kvarno tudi na krvni obtok v srcu. Venčaste krvne žile, ki oskrbujejo srčno mišico s krvjo, se stisnejo. Prekomernemu kajenju, ki traja leta, se pridružijo hudi srčni krči z utesnitvijo prsnega koša, kar je znano pod imenom „angina pectoris". Človek s stisnjenimi žilami nagiba k povišanemu krvnemu pritisku. Zaradi okvar krvnih žil pospeši kajenje tudi poapnenje arterij. Zaradi nezadostne preplutbe očesnega ozadja, to je mrežnice, so zlasti po prvi svetovni vojni odkrili pogosto očesne poškodbe, omejitve obzorja in začasne oslepitve, predvsem pri kadilcih, ki so kadili nefermentirane (neizlužene) tobačne vrste z obilnim nikotinom. Zaradi kajenja pa ni oškodovan le krvni obtok, ampak tudi želodčno-črevesni predor. Akutno zastrupljenje z nikotinom je združeno z mrzlim potom na čelu, z bljuvanjem in z drisko. Kajenje kaj rado pospeši kronični katar želodčne sluznice in v želodcu ter v dvanajstniku nastajajo boleči čiri. Te spremembe prebavnega predora so manj posledice krajevnega učinka nikotina, ki smo ga zavžili s slinami, prepojenimi iz nikotinom, temveč so bolj slabe posledice, zaradi stisnjenih krvnih žil pomanjkljivo preplute želodčne in črevesne sluznice. Nikotin pa lahko končno sproži tudi motnje v spolnem območju t. j. nerednosti pri mesečnem perilu pri ženskah in impotenco pri moških. (Konec prih.)

Knjižnica,
ki posoja plošče s ptičjimi glasovi

Javne izposojevalne knjižnice so v Ameriki mnogo bolj razširjene kot pri nas. Država ima mnogo več razumevanja za vlogo knjižnic pri izobraževanju širokih ljudskih plasti, zato ima za potrebe knjižnic tudi več denarja na razpolago. Ne samo v velikih središčih, ampak tudi v manjših krajih obstoje dobro založene in urejene knjižnice. Ne izposojajo le knjig, ampak prirejajo predavanja, koncerte in jezikovne tečaje.

Po koncu druge svetovne vojne so pa v mnogih knjižnicah začeli izposojati filme in fotografske plošče, posebno ko se je uveljavila takozvana „Long-playing" plošča. Je to plošča normalne velikosti, ki pa more na svojo površino povzeti mnogo več glasbe kot navadne plošče.

Ena izmed najmodernejših knjižnic je v mestu Cinncinnati. Njen spočetka skromni oddelek za gramofonske plošče je bil ustanovljen leta 1947. Danes stoji poleg knjižnice posebno poslopje, v katerem je shranjenih 900 filmov ter 10.000 plošč, ki so stalno v prometu.

Predstojnica knjižnice je Miss Karlene Brown, ki je napravila posebno šolo za knjižničarke. Pravi, da mesečno izposodijo okrog 8000 plošč. Te so v izposojevalni dvorani razporejene v dolgih odprtih predalih. Poleg glasbe so pa na ploščah posnetki deklamacij, pesmi, iger, da celo ptičjih glasov. Se razume, najbolje je zastopana glasba, od lahke muzike preko jazza pa do resne, simfonične glasbe in oper. Gospodična Brown se zabava s tem, da priporoča prijateljem jazza klasično glasbo in obratno. Značilno je, da vlada kljub vsemu večje zanimanje za resno, klasično glasbo, kar je spričo današnje površnosti vsakdanjega življenja presenetljivo.

Ako hočete poslušati kak komad iz te knjižnice plošč ali diskoteke, pa ni treba, da imate sami doma drag gramofonski aparat (ali Plattenspieler). Lahko greste v knjižnico, si izposodite ploščo in si jo potem zaigrate kar v glavni dvorani na enem izmed številnih gramofonskih aparatov, ki so tam na razpolago. Ker te aparate občinstvo pridno uporablja in jih je ponavadi več naenkrat v obratu, seveda niso opremljeni z zvočnikom, kajti sicer bi nastal v dvorani hujši hrup kot v prislovnični „judoski šoli". Zato so vsi aparati opremljeni s slušalkami (Kopfhörer), ki jih nataknete in potem nemoteno uživate izbrano glasbo. Izkušnja je pokazala, da so obiskovalci, ki so sprva le prihajali poslušat plošče, se kasneje začeli zanimati tudi za knjige.

Našim naročnikom!

Ob začetku novega leta se vsem naročnikom zahvaljujemo, da so ostali zvesti listu. Vemo, da naročniki želijo predvsem veliko domačih novic. Potrudili se bomo, da bo v tem letu listu prinašal več poročil iz domačih krajev. Prosimo pa tudi, da nam pošiljate sproti poročila in novice. Le če se vsi potrudimo in sodelujemo, bo list vsem ugajal.

Tej številki smo priložili položnice. Lepo prosimo: Ne vrzite jih v koš! Vsak naj se vsede, položnico izpolni in plača naročnino za celo leto ali vsaj za pol leta vnaprej: Tudi tu velja pregovor: Kdor hitro da, dvakrat da! Naročnina za celo leto znaša v Avstriji 60.— šilingov in za pol leta pa 30.— šilingov.

Če ste morda medtem že plačali naročnino za tekoče leto, vas pa prosimo, da se ob priliki morda v prijetni družbi, spomnite tiskovnega sklada in kaj darujete za tiskovni sklad našega lista.

Za vsako vplačano naročnino in za vsak dar se uprava lepo zahvaljuje!

Uredništvo in uprava lista:

»Naš tednik - Kronika«

Vse za gospodinjstvo

Šivalne stroje, pralne stroje, pralne centrifuge, „Staubsauger", kuhinjski stroji, hladilniki

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Dobite tudi radio-aparate vseh vrst in električne potrebščine.

SAMOMOR Z OPERACIJSKIM NOŽEM je storil angleški kirurg dr. Digby Shephard. Pred kratkim se je imenovani zdravnik moral podvreči težavni operaciji na glavi, ki je zapustila težke posledice, tako da ne bi mogel več izvrševati operacij na drugih. Dr. Shephard je nato poslednjič vzel operacijski nož v roko ter si prerezal žile.

Pomembni trenutki

Preglejmo samo bežno nekaj pomembnih momentov iz vsakdanjega družinskega življenja!

Lepo je, da otroci zjutraj, ko vstanejo in pričenjajo nov dan, domačim, zlasti staršem, voščijo dobro jutro. Važno je redno vstajanje; zlasti naj starši ne dopuščajo otrokom dolgega poležavanja. Treba jih je tudi čimprej odvaditi strahu pred vodo, zlasti pri jutranjem umivanju, ker krepi telo in duha. Mimo vsega pomembna pa je jutranja molitev. „Z Bogom začni vsako delo, da bo dober tek imelo."

Kolikor je pač v naših „raztrganih" okoliščinah možno, naj mati gleda na to, da se bo družina zbirala skupno h glavnim dnevnim jedem. Kako bo lepo, če bo vsa družina sedla k obedu in večerji s skupno molitvijo! Tudi življenje s cerkvenim letom in njega prazniki mora dihati iz družinske domačnosti. Božič, silvestrovo, velika noč i. dr. morajo biti prazniki domače skupnosti. Posebno mesto naj zavzemajo družinski prazniki. Godove, rojstne dneve posameznih članov pomembne obletnice in spominske dneve naj družina praznuje skupno.

Skupni nedeljski sprehodi in izleti so ne le priporočljivi, marveč kar potrebni. Deci je treba nuditi razvedrila in zabave. In dokler je le mogoče, naj to vrše starši v družinskem okolju. Preprečili bodo mnogo nevarnih priložnosti in nesreč; pa deca ostane s tem na družino navezana.

Smisel za domači krov in družino naj pomnožuje tudi skromno branje, skupno poslušanje radia, skupni družinski razgovori, družinske družabne igre, petje v domačem krogu. Za družinsko knjižnico ne bo nobena žrtev prevelika, vsaka bo stotero poplačana. Prijaznost in domačnost pod domačim krovom naj goje tudi domača dekleta. Skrbe naj, da bo na mizi stalno snažen prt, na omari zavesa s svežim cvetjem, pod njo čeden prtiček, njih ročno delo. Bogkov kot mora biti pravtako negovan, okrašen z vezenino in okraski v ročnem delu.

Tako mora mladini dajati družina življenjski ritem na verskem, družabnem in narodnostnem področju.

Tudi za uvajanje v bodoče družabno okolje je mlademu človeku družina neizmerne in bistvene važnosti, kajti vpliv očetovega ugleda in materine miline je tudi že osnova za eno izmed glavnih družabnih načel, spoštovanja avtoritete.

Dalje se otrok v pošteni, dobri družini navaja k pripravljenosti za žrtev do bližnjega v vsakdanjem življenju med brati in sestrami, k čemur ga morajo znati navajati skrbni starši. Koliko se nudi vsakdanjih priložnosti za odpoved na korist bližnjemu, za obzirnost do njega, za upoštevanje, za hvaležnost! Posebno važno je tudi, da se mlad človek že v družini navaja h gospodarskemu čutu, da zna ceniti vsak belič, ki ga mora oče s trdim delom prislužiti. Zato naj starši strogo pazijo, da se otrok ne navadi na lahkomiselno zapravljanje za nepotrebne neumnosti. Tu je večkrat „slepa ljubezen" staršev zelo pogrešena. In ko otrok dorašča, je prav, da se tudi že navaja k sodelovanju v družinskem gospodarstvu — seveda svojim močem primerno! Tako se navaja otrok v družabne osnove sredi družinskega okolja, ko vsi in vsak delajo za interese družinske skupnosti.

Posebno se mi zdi dandanašnji važno omeniti tudi pomembnost medsebojnega sožitja med družinami, ki so si v količkaj prijateljskih odnosih. Tako n. pr. medsebojni obiski družin, staršev z otroki, nudijo dovolj priložnosti za zabavo med otroki in mladino ob sodelovanju in nadzorstvu starejših. Kajti le predobro vemo, kako danes cesta in tuja družba trgata mladino iz družinskega objema in jo na najbolj pretkane načine zavajata na kriva pota.

Dovolj je torej bogastva za duševno hrano in razvedrilo tudi v domačem, družinskem okolju. In gre za silno važne stvari, gre za našo mladino, gre za našo bodočnost. Rešitev vseh teh nalog pa ima svoj začetek in svojo odločitev v družini. Zato smo pred kratkim brali v neki slovenski vzgojni knjigi naš pregovor, ki pravi: „Kakršen les, takšen klin; kakršen oče, takšen sin."

ZA DOBRO VOLJO:

Pri čevljarju

Gospod: „Le poglejte, mojster, kako šušmarijo ste mi napravili! Podplati so še kot novi, urbasi pa se že okoli in okoli trgajo."

Čevljar: „Aha, že vidim, drugič bom moral vzeti bolj slabe podplate."

Za mladino in prosveto

Bili smo na kulturni prireditvi v Šmihelu

Veselje v pustnem času . . .

V nedeljo 9. II. smo imeli v Šmihelu zopet večjo kulturno prireditev. Sredi pusta smo bili, zato so nam najprej pokazali prosvetaši burko od Hans Sachsa, za slovenski ljudski oder priredil Niko Kuret: „Dijak na poti v paradiž." Iz srca smo se nasmejali prismodi vseh prismod, kmetu, ki je dal dijaku že konja, da bi prej prijahal v paradiž, ki se pa jezi nad zabitostjo svoje žene, ki mu je dala denarja, obleke, čevljev, kruha in mesa, da bi rajni ne stradal lakote tam v večnosti. Študent pa je dobil, kar je potreboval.

Še veliko več smeha pa je vzbudil „Čeber" neznanega francoskega avtorja, katerega je tudi priredil za slovenski ljudski oder profesor Niko Kuret. Vsa dvorana se je iz srca smejala ženi v škafu, ki vse prekliče, samo, da jo mož iz čebra potegne. — Dragi prosvetarji dobro se vedno odrežete. Kar tako naprej! Vloge za prihodnjo igro so že pripravljene: „Naša kri"! Urno na delo, da uspeh bo imelo.

. . . in resnost življenja v postu

Kino, pa tudi mestna gledališča, se vedno bolj zanimajo za verske igre in predstave verske vsebine. Tako je tudi Marijina družba sklenila, da bo pripravila versko igro „Večna mladost in večna lepota", igrokaz v treh dejanjih, poslovenil Fr. Rihar. Nekako s strahom smo šli na to delo: Ali bo ugajalo ali bo užgalo ali bo vleklo, morda bo predolgočasno. Pa je bil prazen strah! Tako napeto, s takšnim zanimanjem že dolgo nisledilo občinstvo kaki igri kot ravno tej. Sveta tišina je vladala pri vseh dejanjih in ljudje so z napetostjo in notranjo ginjenostjo sledili prizoru za prizorom. Napeto so poslušali igro, ganjeni do solz, čeravno so se prej smejali. Vloge so bile dobro razdeljene. Igralke so se dobro uživele v svoje vloge ter jih podale resno in prepričevalno. Vobče so vse igralke dobro znale besedilo in tudi podajanje je odgovarjalo resnosti vsebine. Samo ženske vloge, kdo bo hotel „babe" gledat, pa dvorana je bila nabito polna. Tokrat so nam naša dekleta pokazala, da znajo ravno tako lepo igrati kot moški svet. Torej ne verska vsebina in ne enoličnost v vlogah, nič ne ovira, če podajo igralci svoje vloge iz prepričanja in živo.

Ne bomo hvalili ne enih in ne drugih: vsem smo hvaležni za to lepo in izredno globoko igro. Dekleta iz Večne vesi, kar tako naprej! Saj vidite, da je v Šmihelu tudi lepo. Micka iz Podgore pa bo pripeljala prihodnjič še kako drugo s seboj, Lizika iz Dvora naj si tudi poišče prijateljico, ki jo bo spremljala na vaje. Prav tako Štefka iz Suhe in Lojzka iz Letine. Tomažejeva Katrca iz Strpne vesi in Škrjančeva Marica iz Bistrice ter šmihelske pa imajo veliko udobnost, da so blizu in zato večkrat pridejo na vrsto. Vobče pa moramo priznati, da so one, ki so prvič igrale na našem odru, tudi dobro nastopile in smo ob tej priliki odkrili marsikateri igralski talent za naš oder!

Tratnikov Hanzej in Kovač pa sta se zelo trudila, da bi oder lepo pripravila za to predstavo. Pohvaliti ju moramo!

Pri tej igri se odrska scenarija sedemkrat predela. To ni lahka stvar. Presenečeni smo bili, ko smo zagledali lepo sobo z novimi zavesami. Skalnato jamo kavaške šembilije. Naš elektrikar Andrej pa nam poskrbi primerno razsvetljavo ob vsaki priliki.

Kratka vsebina igre: Hči Sempronije, Julija, ima željo, da bi ostala vedno lepa in mlada in išče pripomočke. Mati Sempronija ji hoče izbiti to misel iz glave, a ne gre, tudi gospa Fluvija se trudi, da bi jo ozdravila od te duhovne bolezni in hoče zaročiti svojega sina Lenta s Julijo. Zato se tudi ona trudi in jo pošlje k kavaški šembiliji, ki naj ji da čarovne pijače, da jo ozdravi od te bolezni, a prizadevanje je zastonj. Julija je od sužnjev zvedela, da imajo kristjani tako sredstvo, ki napravi device vedno mlade in lepe. Rada bi postala po Antoniji kristjana, a ne sme, kajti mati tega ne pusti.

A tam pri kavaški šembiliji se potrudi v svojem sklepu in postane pred smrtjo kristjana. Šembilija, poganska prerokinja, hrepeni po pravem nauku, krščanska devica Kornelija ji razodene Kristusov nauk. Šembilija še poganka pripelje Julijo k pravi veri, mati Sempronija se tudi spreobrne. Tam pri prerokinji Julija hudo zboli in tudi umre, ko je prej postala kristjana in tako našla večno mladost in večno lepoto, katero dosežejo vse device, ki pobožno in sveto živijo. Tudi sužnje gospe Sempronije postanejo kristjane, samo zlobna Kardo sovraži kristjane, boječa Babo ne pride do Kristusove vere. A perice — poganske sužnje — pa se spreobrnejo in postanejo kristjanke.

Igralkam Marijine družbe in Katoliškega prosvetnega društva prav kmalu kličemo na svidenje! Radi bomo zopet prišli, če nas povabite, saj nam pripravite vedno lepe, užitkapolne ure, da pozabimo za nekoliko časa težave vsakdanjega življenja in tako gledamo drugi svet. Igra je bila jako primerna kot začetek Marijinega leta, ker je nam pokazala najlepšo krepost krščanskega življenja: *lepo in sveto deviško življenje*, ki da vsakemu večno lepoto in večno mladost, katere pravzor je Brezmadežna.

MOJ SLIKOVNI SLOVAR

Priročna knjiga za starše in otroke

Dostikrat slišimo dandanes pritožbo, da se otrokom v šoli še težko godi, ko so se vendar že naučili pisati in brati. Po drugi strani pa je to tudi razumljivo, kajti v šoli otrok sliši vsak dan toliko novega in si večkrat sploh ne more predstavljati, kaj bi to pomenilo. To je resna doba duševnega razvoja mladega otroka, v kateri je otrok potreben pomoči starejših in pedagogov. Z ozirom na časovne prilike in službeno zaposelnost pa se starši nimajo časa v zadostni meri ukvarjati s svojimi otroki, da bi jim pomagali pri šolskem napredku.

Da bi v tem oziru nekoliko pripomogli šolski mladini do lažjega pouka, so se znašli trije pedagogi, in sicer deželni šolski nadzornik univ. prof. dvorni svetnik dr. Anton *Simonič*, deželni šolski nadzornik dvorni svetnik dr. Albert *Krassnig* in šolski ravnatelj Ernst *Pacolt*, da izdajo v skupnem delu na podlagi desetletnih izkušenj slikovni slovar za šolsko mladino.

Ta nemški slovar vsebuje 200 besed, ki so vzete iz navadnega besednega zaklada, katerih se približno nauči otrok v ljudski šoli do desetega leta starosti. Pri vsem tem pa knjiga besed ne navaja morda v suhoparnem seznamu, ampak vsako besedo osvetli s primerno barvno sliko, tako da poveže besedo in sliko v enoto. „S to knjigo naj bi se doseglo," tako piše namreč prosvetni minister dr. Drimmel v uvodu, „da bi otroci v svojem jezikovnem zakladu tudi jasno in sigurno doumeli svoj doživljajoči svet."

Nedvomno je ta knjiga lepo darilo omenjenih vzgojiteljev otrokom, ki jim več nudi, kot pa jim lahko povedo sami izrazi, o katerih si dostikrat ne morejo predstavljati, kaj naj bi pomenili.

Spet je pogledala zima na nas, ki ljubimo belo naravo

Naše prireditve

Pustna prireditev v Kofmari vesi

Na pustno nedeljo popoldne je naša Farna mladina priredila veseloigro „UBOGI SAMCI", ki so jo zvečer ob ogromni udeležbi faranov ponovili. Igra kot takšna, je kakor nalašč za pust, k temu pridejo še originalni kostimi ter osebni dovtipi posameznih igralcev. Igralci so bili deležni burnega ploskanja. Prireditev je olepšal mešani cerkveni zbor s tremi pesmimi.

„Ubogi samci" na šentjanškem odru

Dne 9. februarja smo si ogledali v Tišlerjevi dvorani lepo šaljivo igro „Ubogi samci", katero je šentjanška Farna mladina izvrstno podala. Igra je primerna sedaj za pust in smo se v polni Tišlerjevi dvorani nasmejali do vrha. Vloge so vsi brez izjeme dobro rešili. Posebno smo se smejali Peterčnjakovemu Mihiju v vlogi „Mihca", Hanziju Weiss v vlogi kmeta Jake in kmeta Jože, ki sta igrala „Uboge samce", kmetu Smrekarju in njenim hčerkam: krofasti Jeri in gluhi Mici. Čeravno so to igro na ta dan podali že drugič, ni bilo čutiti pri igralcih nobene utrujenosti, tako da lahko rečemo: šlo je vse brez vsake posebne kritike. Za vse to velja v prvi vrsti zahvala preč. g. *Vošnjaku* kot režiserju igre in kot voditelju šentjanške Farne mladine. Še in še smo željni lepih iger. Zato bi vas spet kmalu radi videli na šentjanškem odru!

Prijatelj smeh

Vsem se luštno zdi,
če se kdo smeji:
hahahahahahaha!
Vse skrbi naj vsak spodi
iz srca!

Smešen človek si,
ki za smeh ti ni.
Hahahahahahaha!
S smehom včasih se dobi
pol sveta!

Tam veselje spi,
koder smeha ni!
Hahahahahahaha!
Naj prisrčen smeh doni
do neba!

Polanšek

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 24. februarja: 14.00—14.45 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Za našo vas. 18.40—18.55 Vsaka vas ima svoj glas: Št. Peter na Vašinjah. TOREK, 25. februarja: 14.00—14.30 Poročila, objave. — Pesem v širnem se valu razliva. — SREDA, 26. februarja: 14.00—14.45 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 27. februarja: 14.00—14.30 Poročila, objave. — ABC o raketah in satelitih. — PETEK, 28. februarja: 14.00—14.45 Poročila, objave. — Akustični mladinski list. (7.) — Rast in življenje slovenske književne besede. 11.) — SOBOTA, 1. marca: 09.00—10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.15.—18.45 Srce nam vnema pesem domača. — NEDELJA, 2. marca: 07.30—07.35 Duhovni nagovor. 07.35—08.00 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Stanko Janežič:

SONCE SIJE NAD PARIZOM

(IZ „ZBORNIKA SVOBODNE SLOVENIJE")

Dana se je zdramila. Mraz jo je stresel. Odprla je oči in se v hipu zavedela, kje je. Že tretjo noč je tako preždela v čakalnici na postaji.

Skozi okno je spoznala, da se je pravkar spočelo jutro. Ko da ji je šinilo v srce. Le nekaj oseb je čemelo na trdih, izglajenih klopeh. Nihče je ni opazoval. Snoči je mižala pred tujimi, vprašujočimi pogledi. Skoro gotovo bi jo bilo strah, da ni bilo luči nad njo in vrste potnikov naokoli. Umaknila se je v kot in se poskušala napraviti majhno in brezbrižno, kakor brez življenja. Tedaj se je oglasil glad s trdo neizprosnostjo. Vse tri dni se je hranila z nekaj kosi kruha. Priklicala je sanje in zopet je stvarnost preslepila. Za nekaj kratkih nočnih ur.

Jutro. Samo od sebe je Dani šlo na smeh. Dvignila se je, poravnala nekoliko zmečkano krilo in tiho zapustila zastonjsko ležišče. Veselo je hodila čez samotne ulice in našla pot v park. Tam je ostala. Med brezami, mehkobo vrb, med vitkimi jagnedi. Prvi žarki so se okopali v gladini jezera.

Vedela je: danes ga dobim doma. Povem mu in mi bo pomogel. Vedno je najhuje v prvih dneh. Človek nima žive duše, da bi se ji razodel. Strehe ni, ne sedeža za mizo. Treba je prestati. Potem je vedno bolje. Mlade roke so ustvarjene za delo. Morajo ga najti. Z delom pride odrešenje.

Zaradi tega je prišla v tujino. Osemnajst let je dopolnila in ni ji bilo moč več gledati, kako se ubija mama v tovarni zanjo in za bratca. Resda, v srcu je bilo tudi nekaj hrepenenja po neznanem, lepem, Bog vedi po vsem čem. Kdo bi ji to zameril. In še, no, da — slab red v matematiki. Bilo bi treba delati izpit. Vse številke pa so ji tako neznansko zoprne. In v Franciji ima vendar sorodnike — teto, naj še tako daljno. K njej jo je pustila mama. Dva tedna je mogla uživati njeno gostoljubje. A hitro je spoznala: tu je kot doma, morda še huje. Pet drobnih otrok in ena sama, skromna uradniška plača zaskrbljenega moža. Njegovih boječih, nemirnih pogledov ni mogla in ni marala prenašati. Odpotovali so na počitnice, ona bi se pa naj vrnila.

Ne. Zato ni prišla v tako daljo. Imela je naslov domačega človeka v Parizu. K njemu pojde. Vrata pa so bila vsakokrat zaklenjena. Pariz. Še mnogo je pripravljena prestati, samo da sme ostati, vdihavati zrak velemesta, poslušati ta šum, oditi preko Seine na Place de la Concorde in po čudovitih Champs Elysées. Samo sivina ozkih, temnih ulic sredi mesta, umazanih, kot zapuščenih hiš, ji težko lega na srce. Kaj je skrito za temi črnimi zidovi? Ona bi hotela življenje svetlo, brez temnih, tragičnih zapletov. Skrivnosti? Pravzaprav jo nekaj vleče k njim, obenem pa se jih boji.

Med drevjem je zapel neviden ptič, za njim še drugi. Pesem v mladem jutru. Ko da se ne zaveda, je Dana slonela ob drevesu ob jezeru. In pela. Tiho in sanjavo.

„Sirota jaz okrog blodim,
ubog ciganski otrok,
v samoti tihi se solzim,
kjer čuva me le Bog . . ."

Potem se je hkrati zasmejala, plosknila z rokami in odbrzela med rožami po ozki poti.

*

Potrkala je rahlo, a zaupno. Nekdo je zamrmral za vrati, zaškrtal je ključ in pred njo je stal v razprtju duri mož v spalni obleki, z razgaljenimi prsmi, na pol omiljeno, na pol obrito brado.

„Oprostiti, gospod, iz Ljubljane sem —"

„Trenutek! Obrijem se in se napravim. Deset minut. Pokličem vas skoz okno."

Ko se je vrnila z ulice in vstopila v tesno sobo, je takoj spoznala, da je njen rojak umetnik. Vsepovsod so bile razobešene in naložene slike, velike in majhne, v okviru in brez njega: portreti, pokrajine, ulice, poslopja, zreli sadeži. S stojala je vanjo zrlo svetlo jezero med vrbami, jagnedi in se ji smejalo.

Ni ji bilo težko govoriti. Izpovedala se je kot s pesmijo. Le ko je omenjala očeta, je nehote potišala glas.

„Malo je doma, pije, ne meni se za nas in hodi z —." Ni mogla dalje. Onemela je in povesila svoje dolge trepalnice čez velike sinje oči. Komaj slišno je dodala: „Zame nikdar ni maral. Ko da me sovraži in odganja."

V možu se je nekaj streslo. Ko da se zbuja nekaj daljnjega, zasnulega. Gledal je to sanjavo lice, plave lase, pravkar zrastlo žensko telo. Pred njim je zaživela mladost.

Skuhal je kavo, ponudil včerajšnji kruh in bil vesel, ko je hlepeče vse zaužila.

„Dekle, zdaj pojdeva k maši. Danes je nedelja."

Začudila se je in šla.

„Cerkev, ki jo vidiš, ni navadna cerkev, to je cerkev vseh cerkva: Notre Dame. Razumeš?"

Nekaj je zajelo Dano in jo dvigalo ko na perutih: vsi ti loki, žarna okna, stebriči in stebrovje, vsa ta vitkost in navpičnost, celo skrivnostni mrak v katedrali. Dana ni molila. Že davno je nikdo ni vabil k maši. Z mašo je v pozabo šla molitev. Zdaj se ji je zdelo, da dolgo ne bi več ostala nema, saj tukaj kamen moli, mrzel zid.

Vračala sta se.

„Vidiš, to je kraj v Parizu, ki mi je najdražji. Preklinjal sem, sovražil, krivico delal, celo ubijal morda, a ta cerkev mi je most k Bogu. Iz dna prepada more dvigniti v višave."

Bila je nedelja — vsa gosposka, praznična. Temno moder obok se je v prijaznem veličastju vzpenjal nad mestom, opoldansko sonce je kakor za počitek in v dokaz ljubezni legalo na strehe in mrgoleče ulice, poblisnilo v velikih oknih nečimernih izložb in poredno zalesketalo v očeh objemajoče se mladine.

(Dalje prihodnjič)

Ribič ob morju

Mrzla in nemirna noč v poznem poletju. Ljudje v bornih kamenitih hišah so veseli, da imajo dom in zavetje pred vremenskimi neprilikami. Zunaj strašno razsaja burja, ki lomi skrivenčene bore na skalah in meče opeko s streh. Strašna je ta noč ob morski obali. Valovi se dvigajo više in više ter pljuskajo preko pomola. Ljudje se tiščijo okoli peči in se veselijo, da imajo topel dom. Žive duše ni videti na poplavljenih cestah. Pač! Dve črni senci, ena majhna in šibka, druga pa nekoliko večja, se odražata ob zidovih v strašnem bliskanju in grmenju.

To sta ministrant in duhovnik. Vračata se od bolnika, ki sta mu podelila poslednje sv. zakramente. Niso ju hoteli pustiti iz gostoljubne hiše, s solzami so ju zadrževali, naj se ne podajata v nevarnost. Ni ju ganila ponižna prošnja in ni ju smela ganiti. Duhovnika Ivana je priganjala dolžnost. Rad bi pomagal svojim vernikom z vzgledom in molitvijo. In tako sta se sedaj prebijala korak za korakom in skok za skokom med sunki zahrbtne burje. Velikokrat sta se komaj ujela za zadnjo skalo, da ju ni kar pomedlo v razpenjeno morje. Po silnih težavah sta prišla do cerkvice. Bila sta vsa premočena in prezebla, ko sta stopila v božji hram, da bi potolažila vernike. Tedaj se ulije strašna ploha, ploha z debelimi ledenimi zrni.

Kaj bo? se sprašujejo prestrašeni ljudje v cerkvici. Burja jih je zalotila na ubogih njivah — vrtačah — ki so še vedno kljubovale vetru, obdane z visokimi kamenitimi ograjami. Uboge ribiške matere se zgrinjajo okoli kipa Matere božje in molijo goreče, goreče, kot menda malokrat. Možje se zbirajo okoli sv. Marka. V strašno noč odmevajo skupne prošnje.

*

Jutro se je kopalo v soncu in nebo je bilo jasno kot morska gladina. Galebi so se spreletavali in se potapljali v morju za izdatnim ribjim grižljajem. Po morski gladini pa so se odsvitale sence čolnov, ki so bili pripravljeni za lov.

Izvidnik v motornem čolnu je bil opazil veliko skupino polenovk na odprtem morju. Ribiči so odpluli, prej pa so se po starem običaju poslovili od domačih. Velike brazde so se odmikale očem vaščanov, ki so pospremili svoje drage k morju. Ladja za ladjo je izginjala na obzorju, vaščanom pa se je stiskalo srce v nejasni slutnji.

Ribiči so imeli obilen lov, vlačili so mreže lesketajočih se polenovk na barkače. Lahki čolnički so se kar vidno pogrezali pod bremenom.

Naenkrat silno zagrmi in trešči. Preko modrega neba se v hipu pokažejo črni oblaki in kmalu se je nebo stemnilo. Voda se začne peniti. Ribiči pustijo vse in razpnejo jadra. Zahrbtno je razburkano morje. Kam? Domov ni več mogoče? Dve morski milji je še do zaliva; ki se zajeda v skalo. Ladjice drvijo po valovih, se dvigujejo in padajo. Meče jih kot orehove lupine.

Ivo, mlad ribič, je prvi v zalivu. S stricom Perom se je srečno rešil morskega pekla. Barkača se trese v lahnem drhtenju vode, ki tudi v varnem zalivu ne more popolnoma mirovati. Vendar, življenje je rešeno! Barkača za barkačo prihaja v tesni zalivček. Več kot polovica je že srečno prišla mimo ostrih pečin, okoli katerih se je grozljivo penila voda. Ivo je splezal na gladko kleč, kljub silnemu uporu burje in razdivjanih elementov. Splezal je in videl je nesrečo. Majhna barkača dedka Josipa se kolje in poka, da treske kar frčijo po zraku. Vidi, kako se sivi dedek oprijema jambora, ki se lomi, vidi, kako se čoln potaplja v globino. Kaj naj stori? Doma ga čaka stara onemogla mati, nevesta Ivica trepeta za njegovo življenje! Vendar je njegovo tovarištvo močnejše od trpkih misli o smrti. Na glavo se požene iz kleči in že pade v razdivjan objem valov. Divje se kot delfin poganja od kleči do kleči. Napenja svoje moči, pa vendar počasi napreduje. Vidi dedka Josipa, kako se krčevito oklepa polomljenega jambora, vidi, kako mu pešajo moči. Le od časa do časa se še pokaže njegova bela glava iz razdivjanih pen.

Ribiči, varni na skalnatem bregu, zadržujejo dih in čakajo na izid tega neenakega boja. Goreče priporočajo Bogu dve življenji, ki visita na tenki nitki. Ivo omaguje, toda ko vidi tovariše, kako goreče molijo zanj, ga prešine nova moč. Zopet napreduje počasi, a vztrajno. Dedek se že potaplja.

Čez nekaj minut ga že drži Ive. Boga je ganila zares iz srca prihajajoča prošnja za uboga ribiča. Dal je Ivu moč, da je premagal še zadnje napore in priplaval do starčka.

Pot nazaj je lažja, ker jima pomagajo tudi valovi. V nekoliko minutah ležita oba — dedek in Ive — tesno objeta na varnem obrežju. Oba sta še živa, toda zaradi silnih naporov so ju zapustile moči in sedaj ležita nezavestna v sredi vzradoščenih ribičev.

*

Nevihta je odvihrala dalje hitro, kakor je prišla. Veliko opustošenje je pustila za sabo. Razdivjane vode so razrile in opustošile borne njivice, razdejale delo pridnih rok. Toda kaj to, da so se le vsi ribiči srečno vrnili! Matere so ihte objemale svoje sinove, ki jim je Bog poslal veliko preizkušnjo. V nedeljo pa se je dvignil zmagoslavni „Te Deum" iz ust mašnika in bornih ribičev, kajti Bog je ohranil vsa človeška življenja. Dolgo so se vršile zahvalne molitve — lepe in v duše segajoče. In razprostrl je duhovni oče svoje roke nad borno množico, ter jo blagoslovil s solzami v očeh.

„Rastite in se krepite ter bodite za vzgled mlajšim rodovom v božjo slavo. Vstani, primorski ribič, vstani in zadeni koš na rame! Odpravi se na težko pot in nanosi si zopet prsti na borne njivice! Pojdi in bodi Bogu pokoren."

JULES VERNE: 14

Potovanje na Luno. *)

Tako so opazili v času polne lune na nekaterih njenih delih bele črte, v času posameznih faz pa črne. Ko so te črte natančneje proučili, so jim tudi prišli do jedra. To so bile dolge in ozke brazde, izkopane med vzporednimi vrhovi, ki vodijo največkrat do robov vulkanskih žrel. Dolge so bile od 20 do 200 kilometrov in široke kakih 1500 metrov. Astronomi so jim dali ime „žlebovi"", kaj več pa o njih niso vedeli povedati. Ali so ti žlebovi posušene struge nekdanjih rek ali ne, tega vprašanja niso mogli zadovoljivo rešiti. Amerikanci so upali, da bodo nekega dne tudi to geološko dejstvo dokončno opredelili. Nameravali so tudi raziskati tisti niz vzporednih okopov, ki jih je na luninem površju odkril učeni monakovski profesor Gruithuysen in ki so po mnenju tega učenjaka sistem utrdb, zgrajen po načrtih selenitskih inženirjev. Ti dve nejasni točki in še mnogo drugih bi bilo mogoče dokončno razčistiti šele po vzpostavitvi neposrednih stikov z luno.

Kar zadeva njeno svetlobo, ni imela za učenjake nobene skrivnosti več; vedeli so, da je 300.000-krat slabotnejša od sončne svetlobe in da njena toplota ne vpliva kdo ve kaj na toplomere; pojav, znan pod imenom „pepelnata svetloba" pa se da razložiti z učinkom sončnih žarkov, ki jih zemlja odbija na luno in ki na videz izpopolnjuje lunino ploščo, kadar zavzame obliko krajca v svoji prvi in zadnji fazi.

Tako je bilo stanje znanstvenih podatkov o zemeljskem satelitu, ki jih je „Topniški klub" nameraval vsestransko izpopolniti s kozmografskega, geološkega, političnega in moralnega stališča.

ŠESTO POGLAVJE

KAJ V ZDRUŽENIH DRŽAVAH ŽE VSAKDO VE IN ČESA NIHČE VEČ NE VERJAME

Barbicanov predlog je imel za posledico, da so prišla na dnevni red vsa astronomska vprašanja, ki se tičejo lune. Vsi so jo začeli marljivo proučevati. Dejal bi, da se je luna prvič pokazala na obzorju in da je še nihče ni videl na nebu. Prišla je v modo. Postala je junakinja dneva in ostala še vedno pohlevna; uvrstila se je med „zvezde", ne da bi ji zato kaj zrastel greben. Časopisi so začeli pogrevati stare anekdote, v katerih je „Sonce volkov" igralo kako vlogo; pripovedovali so, kakšen vpliv ji nevedni ljudje pripisujejo že od davnih časov sem; opevali so jo na vse načine; malo je manjkalo, da niso objavljali posrečenih dovtipov, ki jih je napravila; vso Ameriko je zajela „lunitis".

Znanstvene revije so se s svoje plati podrobneje ukvarjale z vprašanji, ki so bila v zvezi z načrtom ‚Topniškega kluba'; pismo zvezdarne v Cambridgeu so objavile, pojasnjevale in odobravale brez pomislekov.

Skratka, tudi najmanj izobraženi Yankee je zdaj že vse vedel o zemeljskem satelitu in najbolj omejena stara gospa se ni več vdajala praznovernim zmotam glede lune. Znanost se jim je ponujala v vseh mogočih oblikah, vsrkavali so jo z očmi in z ušesi in bilo je čisto nemogoče, da bi ostal kdo osel v astronomiji.

Dotlej veliko ljudi ni vedelo, kako je bilo mogoče izračunati razdaljo, ki loči luno od zemlje. Ob tej priložnosti so zvedeli, da so dobili to razdaljo s pomočjo lunine paralakse. In ker so se besedi paralaksa začudili, so jim pojasnili, da je to kot, ki ga tvorita dve ravni črti, potegnjeni iz obeh koncev zemeljskega polumera do lune. In če je kdo podvomil v zanesljivosti te metode, so mu takoj dokazali, da znaša povprečna razdalja do lune res 384.403 kilometre in da so se astronomi zmotili kvečjemu za 120 kilometrov.

Tistim, ki niso poznali gibanj lune, so časopisi vsak dan razlagali, da se giblje na dva različna načina: okrog lastne osi in okrog zemlje in da opravi oboje v istem času, to je v 27 dneh in eni tretjini dneva.

Gibanje okrog lastne osi ustvarja na luni dan in noč; vendar ima lunin mesec samo en dan in eno noč, ki trajata po 354 ur in eno tretjino. Toda luna je v srečnem položaju, da osvetljuje zemlja k njej obrnjeno lunino plat s svetlobo, ki je enaka svetlobi štirinajstih lun. Druga, nevidna plat ima seveda 354 ur dolgo noč, ki jo blaži samo tista „bleda svetloba", ki jo dajejo zvezde. Ta pojav ima svoj izvor edinole v dejstvu, da se luna zavrti okrog lastne osi in okrog zemlje v natančno istem času in po Cassinyevem in Herschelovem mnenju velja to tudi za Jupitrove satelite, najbrž pa tudi za vse druge.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

človeku ta lepi zimski čas vendar ni bil po volji in to je mladina, ki je zimskemu športu dandanes tako zelo podvržena. Težko je že pričakoval ta mladi svet dneva, kdaj bodo začele padati prve snežinke. Tudi naši kmetje so že godrnjali, češ — kdo bo nam vozil les iz naših gozdov. Bog je pa usmiljen in je dal tudi tem ljudem možnost, da pridejo tudi do svojega cilja in opravijo svoje zimsko delo.

Dne 16. 1. je padel prvi sneg in je pobelil našo zemljo za kakih 20 cm, par dni navrh ga je pa padlo toliko, da ga je bilo skoraj preveč. In kakor smo že rekli, vsem ljudem za enkrat Bog ne more dobro storiti, zato so se morali naši „taksiji" — hoteč ali nehoteč — za par dni umakniti s ceste, kateri pa tega ni hotel ali mogel, je moral pač s tem računati, kako in na kak način bo „prioral" spet domov. Ja ta hudi mraz, katerega smo imeli in ta visoki sneg sta pač

Telefunken-Radio

KLAGENFURT gegenüber STROH - LIKÖRE
Vse radio-aparate sezone 1958 dobite po ugodnih obrokih.

huda sovražnika motornih vozil. Zgodilo se je pogostokrat med tem časom, da je obtičal kak „taksi" na cesti in ni šlo ne naprej ne nazaj. No in v takem slučaju — ko človek sediš ves obupan v „taksiju" in poskušaš na vse strani, na kak način bi to šlo — se pač razveseliš vsakega pomočnika in če je to tudi sosedov vol. Ta pridna živalca tudi rada pomaga, če vidi kakega v zadregi. Hvala Bogu, da je sedaj ta strah spet proč, cesta je spet lepo suha in vozimo se lahko spet brez vseh skrbi. Sosedov vol tudi nima več zadržka, zato ga brez skrbi lahko vprežemo in gremo s to živalco po kakšen les v gozd.

VOGRČE

Iz našega kraja so pač redke novice, pa ne zato, ker jih morda ni. To ne, ampak manjka nam poguma prijeti za pero. Ko se pa je nabere precej novic, mora prijeti neokretna roka za pero. Drugače bi mislili, ker smo že na skrajnem bregu Drave, da nas je ta vzela s seboj.

Dobili smo v našo sredo, pred Vsemi svetimi č. g. Vinka Zaletela. Prvo nedeljo, ko so se nam v cerkvi predstavili, so si s svojim prijaznim nastopom osvojili srca vseh faranov. Da bi naštevali njih vnemo in neumorno delavnost, ni potrebno, saj jih vsi dobro poznamo.

Pod vodstvom č. g. župnika smo letos tudi mi prvič obhajali devetdnevnico ‚Marija išče prenočišče". Obilna udeležba je bila dokaz, da se je vsem dopadlo. Celo moški in fantje so bili častno zastopani. Tako smo se pripravili za praznike, katere smo prav zadovoljno preživeli.

Štirikrat so nam č. g. župnik predvajali skioptična predavanja. Pokazali so nam Lurd, Marijino Celje Ameriko in vse njene sončne, pa tudi senčne strani. Marsikoga je mikalo, da ni tam ali pa, da bi tja odpotoval, a zaenkrat bomo ostali koj doma na lastni zemlji. „Ljubo doma, kdor ga ima". Vsakokrat smo zasedli dvorano do zadnjega kotička, da nas je bilo kar strah, da bi se naenkrat ne znašli iz prvega nadstropja spodaj v pritličju. Da bi se pa kaj takega ne pripetilo, so predlagali č. g. župnik, da bi bilo potrebno in splošno koristno napraviti večji prostor. Prazno stoji gospodarsko poslopje in tam bi se dalo kaj narediti.

Naša vas slovi daleč naokrog po svojih zidarjih in tesarjih. Posebno prvih je veliko število, ki so postavili daleč okrog že mnogo hišic in raznih objektov. Če bi z združeno močjo vsak nekaj doprinesel in žrtvoval, bi

Telefunken-Radio

KLAGENFURT gegenüber STROH - LIKÖRE
Po ugodnih cenah dobite električne potrebščine, kuhalnike, likalnike, kurilne predmete itd.

ne bilo težavno priti do lastne dvorane. Stric Joža, kakor si se nekdaj imenoval, zdrami se s svojo zidarsko armado, potem pa lahko zapoješ „Oj mladost ti moja"! in Gašperjev Jurej, pokaži pogumno, da si vrl naslednik svojih prednikov, ki so bili vneti za vse naše koristne zadeve. Lepo število vas je mladih in spretnih fantov, ki tudi nekaj zmorejo, samo če so voljni.

Tudi smrt je imela pri nas svojo žetev. Pred prazniki je umrl Čomov oče Karel Končič. Dolgo časa je hudo bolehal, dokler ga ni rešila smrt težkega trpljenja. Njegova prijazna beseda in veseli značaj je razveselil vsakogar, ki je govoril z njim. Pokopali smo ga ob obilni udeležbi sorodnikov, znancev in faranov. Č. g. župnik se je v zbranih besedah poslovil od rajnega očeta. Domači pevci so mu zapeli žalostinke, kajti rajni oče je bil velik prijatelj petja.

Vse nas pa je pretresla nenadna smrt mlade žene Marijane Posekar. Saj smo jo še pred kratkim videli zdravo in veselo, saj je še v soboto 25. januarja sama stregla bolnemu možu, v nedeljo zjutraj pa jo je že odpeljal rešilni avto. Isti dan popoldne pa že pride brzojav, da je umrla. Stara komaj 32 let je morala tako nepričakovano zapustiti moža in dva nedorasla fantka. V četrtek dopoldne smo jo spremili na tukajšnje pokopališče. V slovo ji je govoril č. g. župnik v obeh deželnih jezikih. Rajna je bila doma v Nemčiji, vendar se je našim razmeram dobro privadila. Pogreba so se poleg domačih faranov udeležili tudi njeni sorodniki iz Nemčije. Ob odprtem grobu so ji pevci zapeli „Vigred se povrne"!

Oče Karel Končič pa tudi Marijana Posekar naj počivata v miru! Sorodnike pa naj tolaži Bog v njihovi žalosti!

RINKOLE

V nedeljo, dne 16. februarja sta se poročila v Št. Rupertu pri Velikovcu *Erika Vavti*, pd. Lipnikova iz Rinkol in zavarovalni uradnik *Janez Rusche* iz Spodnjih Vinogradov — župnija Št. Rupert pri Velikovcu. Poročne obrede so opravili preč. g. župnik iz Šmihela. „Hojset" je bila v gostilni „Jager". Bilo sreče in blagoslova! Na mnoga leta!

BISTRICA V PODJUNI

G. Friderik Fratschko, nakupovalec lesa pri firmi Kraut na Bistrici je umrl na svojem domu na Bistrici dne 15. februarja. Vzrok smrti je bilo obolenje žlez. Pripravljen z Bogom po sprejemu sv. zakramentov za umirajoče je dokončal svoje življenje. Dolga leta je bil zvest nastavljenec rajnega g. Friderika Kraut in sedanjega šefa firme Kraut g. Erharda Kraut. Ob obilni udeležbi prijateljev in faranov ter bližnjih sorodnikov smo ga položili v ponedeljek dne 17. januarja ob 4. uri popoldne k zadnjemu počitku. Pogrebne obrede so opravili domači gospod župnik ob asistenci g. župnika Jožefa Verhnjaka. Pevci so zapeli pri odprtem grobu rajnemu v slovo. Rajni naj počiva v miru. Družini Fratschko naše sožalje!

Znanost o podedovanju bolezni

V splošnem velja pri preprostih ljudeh mnenje, da dednost vpliva na prenos določenih bolezni ali pa vsaj ustvarja nagnjenje za določene bolezni. To mnenje pa ima tudi znanstveno osnovo. Znanstveniki se s tem vprašanjem še vedno ukvarjajo in ga tudi še danes nadalje preučujejo.

Posebna zanimivost na tem področju so zakoni med sorodniki po očetovi liniji, kjer je ugotovljeno, da njihovi otroci dejansko

Telefunken-Radio

KLAGENFURT gegenüber STROH - LIKÖRE
Rabljene radio-aparate že od 150.— šil. naprej.

podedujejo mnogo več bolezni in fizičnih napak kot pa otroci normalnih zakonov. Ločiti pa moramo podedovane bolezni od podedovanja predispozicije za nekatere bolezni, ki jih starši res prenašajo na svoje otroke.

Poseben primer so tudi zakoni med navidezno zdravim moškim in žensko, ki pa nosita v sebi gene (dedne zasnove) napak, ki se sicer ne opažajo, se pa izredno pogosto prenašajo na potomstvo. Med bolezni, ki se podedujejo, je na primer hemofilija. V zgodovini medicine je najbolj znan primer za hemofilijo v družini angleške kraljice Viktorije, ki je po svojih hčerah prenesla to bolezen ruskemu careviču in sinovom španskega kralja Alfonza XIII. Poleg hemofilije, ki se prenaša iz roda v rod, imamo še tudi vrsto drugih bolezni, med katerimi je najbolj znan daltonizem. (To je bolezen, zaradi katere bolnik ne razlikuje barv. Daltonizem je trikrat bolj razširjen med moškimi kot med ženskami).

Zlasti važno je vprašanje zdravega rodu, ko gre za zakon. Pogosto je vprašanje dedovanja tako važno, da se zaročenca razideta. Mnogo je pa tudi primerov, da moški ali ženska živi, kar se tiče dedovanja v predsodkih. Zaradi nepoučenosti o teh vprašanjih sklepajo iz raznih napak, da je v tej ali oni družini neka „mračna podedovanost" in bi bilo zato nevarno „mešati kri". Toda v mnogih primerih je to samo predsodek in ni dejanske nevarnosti, da bi se tiste napake podedovale. Taka nevarnost obstaja samo med navidezno zdravimi ljudmi, pri katerih pa ena ali druga nosi v hromozomih dedno zasnovo neke napake ali bolezni. V tem primeru bo 25 odstotkov otrok podedovalo isti gen in to hkrati ali od očeta ali od matere in ta napaka ali bolezen se bo v 25 odstotkih otrok gotovo pokazala. Največja nevarnost za prenašanje telesnih napak in bolezni pa so zakoni med sorodniki po očetovem rodu. Po statističnih podatkih, ki so jih zbrali v številnih državah, so ugotovili, da se take napake ali bolezni javljajo v 90 odst. primerov v zakonih med sorodniki po očetovi liniji in le v enem odstotku v normalnih zakonih.

Kako je s podedovanjem tuberkuloze, sladkorne bolezni in raka, treh bolezni, ki so danes zelo razširjene? Znanstveniki trdijo, da se rak ne podeduje. Pogost pojav različnih tumorjev v istih družinah pa navaja na sum, da gre za podedovano predispozicijo za to vrsto obolenja. Za tuberkulozo je danes povsem gotovo, da se ne podeduje, pač pa so ugotovili, da imajo otroci tuberkuloznih staršev predispozicijo za to bolezen in prej zbolijo za to boleznijo kot otroci zdravih staršev. Prav tako je tudi s sladkorno boleznijo. Ameriški strokovnjak za sladkorno bolezen Harris zatrjuje tudi, da se ta bolezen lahko razvije ali potaji, kar je odvisno od okoliščin, v katerih človek živi in od njegovega poklica. Kot primer omenja, da sta dva dvojčka podedovala sladkorno bolezen. Tisti, ki je postal lastnik restavracije je zbolel za to boleznijo, drugi, ki pa je bil mizar, je ni nikoli dobil. Tudi angleške statistike dokazujejo, da je smrtnost sladkorne bolezni pri slaščičarjih dvakrat večja kot pri ljudeh drugih poklicev.

✝

Komaj smo izgubili dragega očeta, že zopet sporočamo v globoki žalosti, da je naša ljuba mamica, babica, sestra, teta in tasta, gospa

Frančiška Kurbus, roj. Kovačič

v starosti 70 let, previdena s tolažili sv. vere, dne 27. januarja 1958 po dolgem mučnem trpljenju preminila. Pokopali smo jo 29. januarja na mestnem pokopališču na Pobrežju pri Mariboru.

Zahvaljujemo se vsem, ki so pokojno spremili na zadnji poti, ki so pokojno tolažili v njenih zadnjih urah ter se je spomnili s cvetjem, venci in molitvijo.

Žalujoči:

IZABELA, por. KOTARAČ, hčerka in vnuk LADO,
ARMIN, sin
HANCA, snaha
SILVANA, vnukinja

v imenu ostalih sorodnikov.

Maribor, Bridgeport — USA, Krapje pri Ljutomeru, Starše na Dravskem polju.

Oglašuj v našem listu!

MALI OGLASI

VSAKA BESEDA STANE 1.10 S (IN 10% DAVKA)

Poudarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika", kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec št. 43-58).

IŠČEM SLUŽBO

Želel bi stopiti v službo, bodisi na kmetih ali pa pri kakšni firmi, ker sem trenutno brezposeln. Star sem 29 let in imam ženo ter enega otroka.

CERKOVNIK in ORGANIST

Zupnijski urad Hodiše išče cerkovnika in organista. Interesenti za obojno službo v eni osebi naj se javijo do 23. marca 1958. Naslov: **Pfarramt Keutschach**, Kärnten.

OPTIKER SEKERKA
KLAGENFURT, 10.-OKTOBER-STR.

ŽENITEV

Samski fant, 37 let star, gozdni tehnik, išče v svrho ženitve pošteno in pametno koroško dekle, ki hoče biti dobra žena in gospodinja, je skrbna, čista in ljubi nadvse naravo. Mlade vdove niso izključene.

Neposredne dopise, v slovenščini ali tudi v nemščini, pošljite na:

Sebastian Suschnik, c-o Henry Kleinwort, R. R. 1. Kelowna, B. C. Canada.

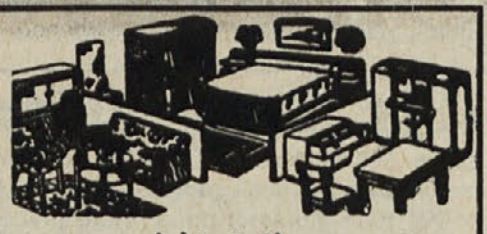

4 Vorteile:

1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Österreichs. Hartholzschlafzimmer von S 3.900
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

GRÖSSTE AUSWAHL IN:
Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen
„DAS HAUS DER GUTEN MÖBEL"

KARL STADLER
KLAGENFURT / THEATERGASSE 4
SW - MÖBEL - VERKAUFSSTELLE
Beratung durch eigenen Architekten!

Peči, štedilnike

KAKOR VSE KMETIJSKE POTREBŠČINE dobite najugodneje pri

HANS WERNIG
Kagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik—Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 5 šil., za inozemstvo 5 dolarjev letno. Odpoved en mesec naprej. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Janežič, Leše pri Št. Jakobu. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. štev. uredništva in uprave 43-58.